Inozemska izdaja
Splošnino in abonnemento poslano — Publikum/plačano v gotovini
Univerzitetna knjižnica v Ljubljani

Leto XXII., št. 264 — Ljubljana, torek 17. novembra 1942-XXI — Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštno-čekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo pa Lir 22.80.
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Izkrcanje italijansko-nemških čet v Tunisu

Truppe italo-germaniche sbarcate in Tunisia

Il martellamento degli aeroporti dell'Africa settentrionale francese — Nuove gravi perdite nemiche in velivoli e mezzi corazzati

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 16 novembre 1942-XXI. il seguente bollettino di guerra No 905:

Truppe italo-germaniche sono sbarcate in Tunisia con il consenso delle Autorità Civili e Militari Francesi.

I movimenti delle nostre truppe in Corsica e nella Francia Meridionale si stano completando.

Aeroporti dell' Africa settentrionale francese sono stati attaccati da apparecchi da bombardamento germanici; alcuni aeroplani nemici venivano distrutti al suolo, altri sei in combattimento dalla caccia di scorta.

Forze dell'Asse hanno anche ieri aspramente combattuto contro unità nemiche in Cirrenaica.

L'aviazione avversaria, molto attiva, è stata impegnata in ripetuti duelli dai nostri cacciatori che abbattevano tre velivoli senza proprie perdite. Riuscite azioni di mitragliamento e spezzonamento effettuate a bassa quota da nostre formazioni hanno causato sensibili perdite in mezzi corazzati alle colonne britanniche.

La notte scorsa aerei britannici hanno nuovamente bombardato la città di Genova che ha subito ulteriori ingenti danni nei quartieri di abitazione; il numero accertato delle vittime nella popolazione civile e' di 4 morti e 23 feriti. I nomi e cognomi saranno pubblicati nei giornali della città.

Severe perdite inflitte al naviglio anglo-americano

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 15 novembre 1942-XXI il seguente bollettino di guerra straordinario n. 904:

Nella battaglia combattuta in stretta collaborazione per più giorni contro le forze navali nemiche operanti sulle coste dell'Africa settentrionale francese l'Aviazione e la Marina italiana e germanica hanno già conseguito grandi successi. 14 navi da trasporto per un totale di 102.000 tonn. sono state sicuramente affondate, una grande petroliera di circa 10.000 tonn. silurata e lasciata in fiamme, sette altri mercantili per complessive 71.000 tonn. danneggiati in misura tale da far ritenere sicura la loro perdita. Il nemico ha quindi perduto un totale di 183.000 tonn. di naviglio mercantile ed ha avuto inoltre 35 altri piroscafi, per ulteriori 234.000 tonn. gravemente danneggiati.

Fra le unità da guerra sono stati colati a picco tre incrociatori e quattro cacciatorpediniere e vedette; mentre venivano colpiti e danneggiati una nave da battaglia, tre portaaerei, una delle quali in misura gravissima, 14 incrociatori e grossi cacciatorpediniere, sette cacciatorpediniere e vedette.

In totale 39 unità da guerra e mercantili risultano distrutte o danneggiate dagli implacabili attacchi condotti tra il 7 e il 13 novembre dalle forze aeree e navali dell'Asse nel Mediterraneo occidentale. La battaglia continua.

Uničevanje letališč v francoski Severni Afriki

Nove hude sovražne izgube v letalih in oklopnih sredstvih — Srdite borbe s sovražnimi edinicami v Cirenaiki

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil dne 16. novembra naslednje 905. vojno poročilo:

Italijansko-nemške čete so se izkrcale v Tunisu s pristankom francoskih civilnih in vojaških oblasti.

Premikanja naših čet na Korziki in v južni Franciji se bližajo zaključku.

Nemški bombniki so napadli letališča v francoski Severni Afriki; nekaj sovražnih letal je bilo uničenih na tleh, nadaljnjih šest letal pa so uničili v bojih spremljajoči letalci.

Sile osi so se tudi včeraj ostro borile s sovražnimi edinicami v Cirenaiki.

Sovražno letalstvo, ki je bilo zelo na delu, so naši lovci zaposlili v ponovnih dvobojih in sestrelili tri sovražna letala brez lastnih izgub. Uspele akcije obstreljevanja s strojnicami in razprševanja, ki so jih izvedle naše skupine v nizkem poletu, so povzročile britanskim kolonam hude izgube oklopnih sredstev.

Preteklo noč so britanska letala ponovno bombardirala mesto Genovo, ki je utrpela nadaljnjo ogromno škodo v civilnih delih mesta. Ugotovljeno število žrtev med civilnim prebivalstvom znaša 4 mrtve in 23 ranjenih. Imena in priimki bodo objavljeni v domačih listih.

Oster Petainov nastop proti Giraudu

Vichy, 16. nov. s. Maršal Petain, vrhovni poveljnik francoskih oboroženih sil, je naslovil na vojsko v Afriki naslednje dnevno povelje:

»General Giraud, ki ni ostal zvest svoji oficirski besedi in ki je omadeževal s tem svojo čast, si daje sam naslov poveljnika vojske v Afriki. Ta naslov, ki si ga prisvaja, je prejel od tuje sile. To dejstvo preveduje generalu Giraudu, da bi se sklicéval na moje ime in da bi se delal, kakor da je moj odposlanec. Oficirji, podoficirji in vojaki, vi ne smete postati sokrivi veleizdaje. Zato morate odkloniti poslušnost. Sem in ostajam vaš edini poveljnik.« Podpis: Philippe Petain.

Giraud je prelomil svojo oficirsko častno besedo

Vichy, 16. nov. s. Vlada sporoča: Glasom tujih radijskih poročil je general Giraud, ki ga je Roosevelt imenoval za vrhovnega poveljnika v Severni Afriki, izdal poziv hujskajoč francoske čete na upor. Pred nekoliko dnevi, ko se je izvedelo, da je general Giraud govoril po radiu v Alžirju v korist ameriškemu napadu, je francoska vlada izrazila svoje presenečenje. V resnici je general Giraud v nekem pismu naslovljenem na maršala Petaina ob svoji vrnitvi v Francijo zagotovil maršala svoje zvestobe ter se zavezal, da ne bo v nobenem primeru motil politike predsednika Lavala. Omenjeno pismo ima naslednje besedilo:

»Lyon, 1. maja 1942. Gospod maršal, na temelju najnovejših dogodkov in da se odstrani vsak dvom nad mojim zadržanjem, smatram za potrebno, da vam izrazim svoje čustvovanje popolne lojalnosti. Pojasnili ste mi — in takisto je storil tudi predsednik vlade — politiko, ki jo nameravate izvajati napram Nemčiji. Popolnoma sem soglasen z Vami; dajem Vam besedo častnika, da ne bom storil ničesar, kar bi oviralo delo, ki ste ga poverili admiralu Darlanu in predsedniku Lavalu, da ga izvršujeta pod Vašo visoko avtoriteto. Moja preteklost jamči za mojo lojalnost. Prosim Vas, gospod maršal, da izvolite sprejeti zagotovila moje vdanosti.«

Danes isti general Giraud očituje svoje izdajstvo in vlada ugotavlja, da je prelomil svojo besedo kot častnik na izredno jasen in težak način Vlada pripominja, da je maršal s svojo poslanico zapovedal četam, naj odrečejo pokoršino temu generalu in naj se drže povelj poglavarja države, svojega najvišjega poveljnika.

Težke izgube prizadejane anglo-ameriškemu ladjevju

Pogubni udarci letalskih in pomorskih sil Osi anglo-ameriškemu brodovju v zapadnem Sredozemlju — Uničenih je 89 edinic s 183.000 tonami, poškodovanih pa 35 ladij z 234.000 tonami

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil dne 15. t. m. naslednje izredno vojno poročilo št. 904:

V bitki, ki se je v tesni povezanosti več dni vršila proti sovražnim pomorskim silam, ki operirajo vzdolž obale Francoske Severne Afrike, sta italijanska in nemška mornarica ter letalstvo dosegla že velike uspehe. Zanesljivo je bilo potopljenih 14 prevoznih ladij v skupni tonaži 102.000 ton, med tem ko je bilo tako poškodovanih, da smemo smatrati njih izgubo za gotovo, ena 10.000-tonska petrolejska ladja, ki je bila torpedirana in zažgana, ter 7 nadaljnjih trgovskih parnikov v skupni tonaži 71.000 ton. Sovražnik je torej izgubil skupno 183.000 ton trgovskega brodovja, a razen tega je bilo 35 nadaljnjih parnikov v skupni tonaži 234.000 ton hudo poškodovanih.

Izmed vojnih edinic so bile potopljene: 3 križarke, 4 rušilci in več stražnih ladij, med tem ko so bile zadete ali poškodovane ena oklopnica, tri nosilke letal, med njimi ena zelo hudo, 14 križark in velikih rušilcev ter 7 rušilcev in stražnih ladij.

Skupno je bilo torej 89 vojnih ali trgovskih edinic popolnoma uničenih ali poškodovanih zaradi nezadržnih napadov, izvršenih med 7. in 13. novembrom t. l. od letalskih in pomorskih sil Osi v zapadnem Sredozemlju. Boji se nadaljujejo.

•

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. novembra. s. Vrhovno poveljništvo nemških oboroženih sil objavlja naslednje izredno vojno poročilo:

Kombinirane letalske in pomorske italijansko - nemške operacije proti sovražnemu konvoju ob severnoafriški obali so na zapadnem Sredozemlju dosegle naslednje uspehe: uničenih ali poškodovanih je bilo 89 edinic, in sicer potopljenih 14 parnikov ali prevoznih ladij velike tonaže v skupni tonaži 102.000 ton, ena petrolejska ladja s približno 10.000 tonami, ki je bila torpedirana in se je nato potopila, 7 trgovskih parnikov in velikih prevoznih ladij v skupni tonaži 71.000 ton pa tako hudo poškodovanih, da se lahko smatrajo za izgubljene. S tem je bilo uničenih 183.000 ton.

Kakor je znano, je izredno vojno poročilo z dne 14. t. m. objavilo potopitev 8 ladij v skupni tonaži 76.000 ton

Nadaljnjih 35 trgovskih parnikov in prevoznih ladij v skupni tonaži 234.000 ton je bilo poškodovanih, in sicer deloma tako hudo poškodovanih, da se morajo smatrati za neuporabne za daljši čas.

Poškodovana je bila nadalje ena oklopnica.

Poškodovane so bile tudi tri nosilke letal, od njih ena tako hudo, da jo moremo smatrati za izločeno iz borbe za daljši čas.

Potopljene so bile tudi tri križarke, poškodovanih pa 14 križark in rušilcev, nadalje 4 rušilci in ladje za spremstvo potopljene, 7 rušilcev in ladij za spremstvo pa poškodovanih.

Sovražnik indirektno priznava izgube

Rim, 16. nov. s. Zaključni uradni komunike sovražnega glavnega stana v Severni Afriki ne zanika v nobeni obliki številk o potopitvah in poškodbah brodovja, kakor so bile objavljene v izrednem italijanskem in nemškem vojnem poročilu in se omejuje samo na zabeležbo izgub »pred izkrcanjem«.

Nevarna kriza za preskrbo anglo-ameriških čet, izkrcanih v Afriki

Berlin, 16. nov. s. Prve strani današnjih dnevnikov so skoraj izključno posvečene novim velikim uspehom italijanskega in nemškega letalstva in brodovja proti izkrcevalnemu anglosaškemu brodovju, uspehom, ki se izražajo kakor je to že javilo posebno vojno poročilo, v številki 89 potopljenih ali hudo poškodovanih sovražnih edinic. Listi v tej zvezi poudarjajo, da pomeni izguba brodovja v skupni tonaži 417.000 ton, v kolikor gre le za trgovsko brodovje, napoved prave krize v sovražnem taboru v pogledu oskrbovanja angleško-ameriških čet, ki so se izkrcale v Afriki.

»Völkischer Beobachter« pripominja, da je Smutsov govor o naraščajoči nevarnosti podmornic osi vzbudil v Londonu tak vtis, da je na mah odstranil vse sledove onega pretiranega in lahkovernega optimizma kateremu se je pred dnevi prepustila angleško-ameriška javnost. Angleži, poudarja nadalje list, so prisiljeni iz dneva v dan ugotavljati resnost položaja, ki je nastal zaradi delovanja podmornic Osi, ki potapljajo neprimerno več ladij, kakor jih Velika Britanija in Amerika skupaj lahko proizvajata.

List »Montag« piše, da so tako v Londonu kakor v Washingtonu sedaj že razumeli, da mora nujno vsako angleško ali ameriško podjetje na škodo Evrope in sosednih področij nujno zadeti na daljno energičnih in bliskovitih italijansko-nemških akcij

Helsinki, 16. nov. s. Vsi listi objavljajo na vidnih mestih italijansko in nemško izredno vojno poročilo ter pod ogromnimi naslovi opozarjajo na visoke številke potopljenega in poškodovanega angloameriškega brodovja po zaslugi letalskih in pomorskih sil v zapadnem Sredozemlju. Listi pripominjajo, da so oskrbovalna pota izkrcevalnega zbora v Francoski Severni Afriki postala s tem zelo težavna, ko jih italijansho-nemška letalska in pomorska sredstva neprestano in z vnemo ogrožajo.

Angloameriški strah pred podmornicami

Rim, 15. nov. s. Kakor poroča agencija »Afi« iz Londona, si v Londonu ne prikrivajo v zvezi z novo pobudo zaveznikov v Severni Afriki, da bo os v bližnjih dneh osredotočila svoje glavne napore v podmorniško vojno, da bi tako preprečila zaveznikom, da bi utrdili svoje položaje v Severni Afriki.

List »Evening News« piše v tej zvezi: Ministri in strokovnjaki, ki se počajo s tem vprašanjem, soglašajo v priznanju, da predstavljajo glavno grožnjo za združene narode podmornice. Predlog generala Smutsa, da moramo ustvariti posebni generalni štab za pobijanje podmorniškega orožja, predstavlja dejansko glavno skrb naše vojne organizacije. Ta predlog obenem dokazuje, da nismo še nič takšnega ustvarili. Skušnje iz poslednje vojne v borbi s podmornicami bi nas bile morale nekaj naučiti. Vsekakor laže jo, kako strahovito ceno moramo plačati, ko se uporabljajo stare metode, medtem ko se nove iznajdbe omalovažujejo.

Os lahko brez Japonske postavi v borbo proti nam kakih 500 podmornic, piše list »Evening Standard«, ki nato dodaja: Nemci se zelo trudijo z gradnjo podmornic. Domneva se, da zgradijo sedaj v Nemčiji 33 podmornic na mesec. Kakor vidimo, gre torej za ogromno oboroženo silo.

Na Kavkazu uničeni dve sovražni skupini

V Stalingradu zavzeti nadaljnji hišni bloki — Zmagovita pomorska bitka ob nizozemski obali

Hitlerjev glavni stan, 16. nov. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na Kavkazu so nemške čete uničile dve obkoljeni sovražni skupini, na drugem odseku pa so odbile sovjetske napade ob visokih krvavih izgubah za sovražnika.

Bojna letala so v Kaspiškem morju zažgala eno tovorno ladjo ter poškodovala dve prevozni ladji.

V Stalingradu so napadalne čete zavzele nadaljnje hišne bloke ter odbile sovražne protisunke.

Ob Volhovu se je ponesrečil sovražni napad ob našem obrambnem ognju.

V Cirenajki načrtno potekajo umikovalni premiki. Nemška in italijanska bojna in rušilna letala so z dobrim učinkom napadla sovražne kolone. V letalskih bojih z nadmočnimi sovražnimi letalskimi skupinami so bila sestreljena tri sovražna letala.

Nemške in italijanske čete so v polnem soglasju s francoskimi civilnimi in vojaškimi oblastmi pristale v Tunisu.

Na alžirski obali je bilo bombardirano pristanišče in letališče Bone.

Neka nemška podmornica je na maroški atlantski obali torpedirala 6000 tonski potniški parnik.

V noči na 15. november je bila pred nizozemsko obalo pomorska bitka med stražnimi čolni in sovražnimi hitrimi čolni. Po kratki bitki se je sovražnik umaknil.

Sovražni porazi na finskem odseku

Helsinki, 15. nov. s. Finsko vrhovno poveljništvo poroča: V zadnjih 24 urah je finsko protitankovsko topništvo na bojišču ob Karelski ožini obstreljevalo in uničilo številna sovjetska strojniška gnezda. Na bojišču ob ožini Aunus je bilo zabeležiti živahno bojno delovanje pehote na obeh straneh; finski oddelki so pri tem uspešno operirali in prizadejali sovražniku važne izgube v njegovih prednjih postojankah in razmestitvah. Strt je bil sovjetski napad, ki ga je krepko podpiralo topništvo. Finsko topništvo je nadalje razpršilo neko sovražno edinico, ki se je pripravljala na napad. Finski lovci so sestrelili v plamenih na vzhodni obali Ladoškega jezera sovjetsko izvidniško vodno letalo tipa »MBR 2«.

INSERIRAJTE V „JUTRU“

Slovesna otvoritev Italijanskega kulturnega zavoda v Bratislavi

Bratislava, 15. nov. s. Tu je bil otvorjen Italijanski kulturni zavod s prireditvijo, ki jo domači listi označujejo kot dogodek v zgodovini italijansko-slovaških kulturnih odnosov. Spregovoril je italijanski poslanik, ki je svoj govor zaključil z besedami, da bo novi zavod prav gotovo prispeval k poglobitvi iskrenega prijateljstva med obema državama. Slovaški prosvetni minister Sivak je v svojem govoru poudaril med drugim, da je otvoritev Italijanskega kulturnega zavoda v Bratislavi kulturni dogodek izredne važnosti, ki ga Slovaki s hvaležnostjo pozdravljajo tudi zato, ker dokazuje upoštevanje velikega in plemenitega italijanskega naroda do slovaškega naroda. Izrazil je nato svoja voščila novemu zavodu z željo, da bi mu bila namenjena blesteča bodočnost. Svobodna Slovaška je srečna in počaščena, da ima v svoji prestolnici Italijane. Tako ta dogodek spet poudarja iskreno prijateljstvo med obema narodoma.

Tem uvodnim besedam je sledilo predavanje akademika Gipacchina Volpia o temi: Zgodovina Italije v zgodovini sveta. Predavanje je doseglo velik uspeh. Prav na kratko je spregovoril predsednik zavoda prof. Maver. Svečanosti so se udeležili vsi člani vlade, šef propagande minister Gaspar, ves diplomatski zbor, osebje Kr. italijanskega poslaništva, predstavniki Fašija in italijanska skupnost ter veliko domačega občinstva.

Razstava italijanske obrti v Bolgariji

Sofija, 15. nov. s. Dne 18. novembra t. l. bo otvorjena v Sofiji v prostorih poljedeljske zadružne banke velika razstava italijanskega obrtništva.

Seja Pokrajinskega odbora za protiletalsko zaščito pod predsedstvom Visokega komisarja

Ljubljana, 16. novembra.

Visoki komisar je predsedoval v Vladni palači seji Pokrajinskega odbora za protiletalsko zaščito, ki so ji prisostvovali Zvezni tajnik, Podprefekt dr. David, Kvestor, Župan, Poveljnik protiletalske zaščite ter drugi člani pokrajinskega odbora. Podprefekt dr. David je poročal o delovanju odbora, nato so bili podrobno proučevani naslednji problemi, o katerih so obširno poročali navzoči: javna in zasebna zaklonišča, določila za gašenje požarov v primeru potrebe delovanje tehničnih čet in službe za takojšnjo pomoč, zatemnitev in določitev načelnikov poslopij.

Eksc. Grazioli je naposled povzel glavne točke razprav ter dal nadaljnja navodila za delovanje, in naročil, nas je čimprej izvrše stavljeni predlogi.

Mogočne manifestacije za Vladarja, Duceja in Domovino v Gorizii

Slovesna izročitev praporov oddelkom Vojske v prisotnosti podtajnika Stranke

Gorizia, 15. nov. s. Fašistične žene iz Verone, Venezie, Padove, Rovige, Udin. Vicenze, Trevisa in Gorizie so dale pobudo za lepo patriotsko manifestacijo, da bi namreč izročile prapore oddelkom neke edinice Kr. vojske, v katerih so vojaki pretežno iz navedenih pokrajin. Izročitev praporov se je v posebno svečanem in značilnem obredu izvršila po resni manifestaciji na trgu Battisti v Gorizii ob sodelovanju Oboroženih sil, Črnih srajc ter strankinih organizacij in občinstva. Gorečo privrženost strankinih organizirancev in ljudstva do tovarišev v orožju so izrazili z velikim navdušenjem in visoko vero, medtem ko so odmevali v zraku vzkliki Kralju Duceju in fašistični Domovini. Gorizia, ki je sprejela strumno urejene oddelke edinic z manifestacijami največjega navdušenja, je bila popolnoma zavita v trobojnice in strankine prapore. Na posebnih tribunah so zasedle prostore oblasti z visokimi oficirji vseh vrst orožja, nadalje matere in vdove v vojni padlih, sorodniki v vojni padlih invalidi in ranjenci za stvar Revolucije ter odlikovanci za hrabrost. Domoljubni svečanosti, ki se je je udeležil tudi podtajnik Stranke nacionalni svetnik Ennio Barberini, so prisostvovali tudi Zvezni tajniki in zaupnice ženskih Fašijev iz navedenih osmih pokrajin Benečije ter odposlanstva mater in vdov v vojni padlih iz Triesta, Venezie, Verone, Belluna in Udina.

Po pozdravu Kralju in Duceju, ki mu je odgovoril visoko donči klic vere, je Zvezni tajnik iz Gorizie prisrčno pozdravil vojake obdarovanih edinic, poudarjajoč, da se je tudi fašistična Gorizia, katere italijanstvo je utrjeno s prelito krvjo tisočev in tisočev junakov ter gorečim domoljubjem Črnih srajc in njenega prebivalstva, hotela pridružiti poklonitvi, ki so jo žene iz Benečije želele izkazati oddelkom edinic.

Zaupnica ženskih Fašijev iz Venezie, je v imenu vseh zbranih zaupnic našla zelo tople besede pozdravov in voščil za tovariše v orožju. Naglo se je tedaj približal osrednji tribuni oddelek tovarišic gorizijskega GUFa, ki so na blazinah prinesle zastavice, ki jih je blagoslovil vojaški kaplan. Mlade tvarišice so se postavile nato ob bok trobačem.

Potem ko so oficirji izročili cvetlice vsaki izmed navzočih ženskih zaupnic kot kumicam praporov, je poveljnik edinic izrazil zahvalo ženam Benečije za to značilno poklonitev ter je poudaril, da se bodo vojaki pod njegovim poveljništvom znali vedno izkazati vredne te zastave vere. Zaključil je s pozdravom Kralju in Duceju, ki mu je v množici odgovorila velika manifestacija vere v Domovino. Ko je podtajnik Stranke dal znak, da bi spregovoril, je množica ponovno vzklikala Ducejevo ime in v največjem navdušenju pozdravljala Oborožene sile.

Nacionalni svetnik Barberini je najprej izročil oddelkom obdarovanih edinic in Črnim srajcam prisrčne pozdrave Tajnika stranke, ki je tudi sam zelo hraber bojevnik, nakar je poveličeval spomin današnje proslave, omenjajoč med drugim, da jo je treba razumeti kot nov dokaz občudovanja in privrženosti ljudstva do slavnih oboroženih sil fašistične Italije. Fašistični voditelj, čigar beseda so bile ponovno prekinjene s toplimi ovacijami, je nato omenil bleščečo slavo Italije in vse glavne dogodke, ki obeležujejo to zgodovinsko dobo, ter je izjavil, da je sedaj ves narod duhovno ob strani svojih bojevnikov, ki bodo v imenu Kralja in po volji Duceja gotovo dosegli zmago.

Spet je več minut trajajoča ovacija pozdravila poslednje besede podtajnika Stranke, pri čemer je prišlo do ponovnih vzklikanj Duceju, fašistični Domovini, junaškim Oboroženim silam in oddelkom obdarovanih edinic. Množice so nato na ves glas zapele savojsko himno in Giovinezzo, s čimer je bil na najlepši način zaključen lepi vojni obred, pri katerem je bilo navzoče srce fašističnih žena iz vseh osmero pokrajin Benečije, kakor je bilo to srce pri tovariših v orožju. Po končanem obredu so skozi glavno ulico mesta, ki je bila ob straneh natrpana občinstva, defilirali oddelki edinic, neskončna kolona črnih srajc, raznih rajonskih skupin, organizirancev GILa, Fašistov in Fašistinj, vseučiliške organizacije ter sinov padlih letalcev. Goriško prebivalstvo je med sprevodom še enkrat navdušeno izrazilo svojo neporušno vero v zmago ter svojega visokega patriotizma in fašističnega duha, ko je ponovno in ponovno prirejalo manifestacije Kralju in Cesarju ter Duceju.

Obiski Strankinega podtajnika

Gorizia, 15. nov. s. Podtajnik Stranke Ennio Barberini, ki je prispel v Gorizio, da bi se udeležil velikih patriotskih manifestacij ob priliki predaje praporov oddelkom Vojske, se je po svojem prihodu najprej poklonil pred spomenikom padlih Fašistov ter je nato v spremstvu zveznega tajnika izvršil nekaj obiskov. Med drugim je obiskal vojašnico Bruna Mussolinija, sedež zveznega poveljništva GILa ter Dom ženskega GILa. Povsod se je živo zanimal za delovanje in se razgovarjal z zastopniki posameznih oddelkov in s člani. Zvečer je podtajnik stranke prisostvoval prireditvi Zveze borbenih Fašijev za vojake gorizijske posadke in je s svojo navzočnostjo povzročil manifestacije goreče vere v Duceja in ljubezni do hrabrih Oboroženih sil. Prireditev se je zaključila s petjem patriotskih pesmi, ki so jih vsi navzoči peli na glas.

»Prima linea«

Izšla je druga številka v XXI. letu tega informativnega glasila Ljubljanske Fašistične Zveze. Uvodnik je posvečen 28. obletnici ustanovitve »Popola d'Italia«, zastavonoše fašističnega gibanja.

Naslednji članek razglablja odnose med Fašizmom in državo. Ostala vsebina je kaj pestra in zanimiva. Opozarjamo na toplo pisan članek o prvem ljudskem simfoničnem koncertu Glasbene Matice. Za pripadnike Oborožene Sile je rezervirana četrta stran, naslednja pa prinaša poročilo o Strankinem gibanju v pokrajini. List se je že dobro uvedel v naši javnosti in vse kaže, da se bo zaradi dobre vsebine in razgibanih člankov priljubil svojim čitateljem.

Obletnica glavnega glasila PNF

Milan, 15. nov. s. Ob priliki 28. obletnice ustanovitve lista »Il Popolo d'Italia«, glavnega organa Narodne fašistične stranke, je redakcijska skupnost z vsem ostalim osebjem proslavila padle tovariše s posebnim obredom v cerkvi sv. Angela. Razen vseh urednikov so bili navzoči tudi vsi uradniki in vsi ostali nameščenci podjetja. V poslopje lista so se podali zastopniki raznih skupin Črnih srajc, ki so se poklonili spominu Arnalda Mussolinija. Med neštetimi brzojavkami, ki so prišle iz vseh krajev Italije, je treba posebej omeniti brzojavko Tajnika Stranke, šefa glavnega stana Miljice, članov Vlade, predsednika agencije Stefani, organizacije Sansepolkristov, Kr. veleposlanika v Berlinu, prefektov in zveznih tajnikov, članov družine lista »Popolo d'Italia« in direktorjev vseh glavnih dnevnikov.

Pogreb argentinskega veleposlanika

Rim, 16. nov. s. Z največjo svečanostjo je bil danes dopoldne pokopan argentinski veleposlanik pri Kvirinalu Eksc. Emanuel Malbran. Pogrebne svečanosti so se izvršile v Jezusovi cerkvi, kjer so vršili častno službo Kr. karabinjerji in prestolniška policija v slovesni uniformi. V imenu Nj. Vel. Kralja in Cesarja se je pogreba udeležil don Fabrizio Colonna, knez di Pagliano, zunanje ministrstvo je zastopal sam zunanji minister grof Galeazzo Ciano, ki je obenem zastopal fašistično Vlado v družbi z ministrom za korporacije Riccijem in državnim podtajnikom v ministrstvu narodne kulture Polverellijem, Stranko pa oba strankina podtajnika Ravasio in Barberini. Zastopani so bili nadalje senat in zbornica Fašijev in korporacij, v imenu šefa Glavnega stana maršala Cavallera je šel za pogrebom general vrhovni poveljnik rimskega armijskega zbora, nadalje je bilo opaziti predsednika Kr. akademije Italije Federzonija, generalnega direktorja zunanjega tiska Rocca, prefekta, guvernerja, zveznega tajnika in druge zastopnike oblasti ter fašistične hierarhe. Pogreba se je udeležil tudi ves diplomatski zbor pri Kvirinalu in pri Vatikanu. Izmed vencev sta vzbujala posebno pozornost venec Nj. Vel. Kralja in Cesarja in Ducejev venec.

Pred važnimi vladnimi izjavami v Sofiji

Sofija, 15. nov. s. Za prihodnji torek so napovedane važne vladne izjave v parlamentu. Predsednik vlade in zunanji minister Filov bo govoril o mednarodnem položaju Bolgarije, notranji minister Gabrovski pa o notranjem položaju, medtem ko bo trgovinski minister Zaharijev govoril o vprašanjih prehrane.

Razstava nemških umetnikov vojakov v Sofiji

Sofija, 15. nov. s. Ob navzočnosti več članov bolgarske vlade, med njimi vojnega ministra generala Mikova, je bila danes otvorjena v Sofiji razstava nemških umetnikov vojakov.

10.000 žrtev morske poplave v Indiji

Bangkok, 15. nov. s. Po doslej dospelih vesteh iz Indije je pri morski poplavi v pokrajini Bengala izgubilo življenje 10.000 oseb. Morje je namreč preplavilo ogromno ozemlje med izlivom reke Ganges in pokrajinama Midnafore in Bengala. Voda je porušila na tisoče hiš in opustošila obdelano ozemlje. Samo izredno trdna poslopja so vzdržala pritisk strahovitega morskega orkana. Med žrtvami so mnogi indijski vojaki in le kakih 20 Angležev, ker so se Angleži ob pravem času polastili vseh razpoložljivih avtomobilov, s katerimi so se odpeljali na varno.

Šanghaj, 15. nov. s. Poročajo, da je indijska kolonija v Panghaju proslavila rojstni dan Gandhija s sestankom, na katerem so vsi Indijci potrdili svoj sklep, da se hočejo boriti proti Anglosasom vse do tlej, dokler ne bodo dosegli popolne neodvisnosti svoje države.

Smrtna nesreča angleškega generala

Lizbona, 16. nov. s. Britanski brigadni general Vogl, član generalnega štaba generala Eisenhowerja, se je smrtno ponesrečil na nekem poletu.

Železniška nesreča v Angliji

Lizbona, 15. nov. s. Iz Londona se doznava, da se je v Appleforthu v grofiji Berhs pripetila železniška nesreča. Ekspresni vlak, ki je zvečer odpotoval iz Londona, je tu trčil s tovornim vlakom in je bil popolnoma uničen. Število mrtvih in ranjenih je veliko.

Inventar tekstilnih in oblačilnih predmetov

Ugotovilo se je, da mnogi trgovci s tekstilnim blagom in oblačilnimi predmeti doslej še niso zadostili predpisom naredbe z dne 31. oktobra 1942-XXI glede predložitve inventarja. Opozarjajo se vse tvrdke, da dokler ne predložijo inventarja, ne smejo začeti s prodajo racioniranih predmetov.

Ne glede na sankcije, ki so predvidene v prej navedeni naredbi, bo trgovcem, ki kršijo gornji predpis, odvzeto obrtno pooblastilo.

Tudi Tihi ocean je grob za anglosaško ladjevje

Japonci so doslej potopili 1267 sovražnih ladij

Tokio, 15. nov. s. V pristojnih japonskih vojaških krogih poudarjajo, da so **japonske pomorske sile od začetka te vojne za Veliko vzhodno Azijo dalje potopile ali hudo poškedovale 370 sovražnih vojnih ladij ter potopile, poškodovale ali zaplenile 897 prevoznih vojnih ladij, razen tega pa sestrelile ali uničile še 3.744 sovražnih letal.** Potopljene sovražne ladje so naslednje: 9 oklopnic, 13 nosilk letal, 38 križark, 39 rušilcev, 3 ladje za posebne službe, 89 podmornic, 8 topničark in 5 ladij za polaganje min, nadalje 9 torpedovk in 16 manjših ladij, 2 pomožni ladji in 2 nadaljnji neopredeljeni ladji. Poškodovane sovražne ladje pa obsegajo 89 bojnih ladij, 4 nosilke letal, 20 križark ,18 rušilcev, 2 ladji za posebne službe, 39 podmornic, 6 topničark, 2 ladji za polaganje min, eno minolovko, 2 torpedovki ter 28 manjših in 2 pomožni ladji. Zaplenili pa so: eno ladjo za posebne službe, 2 topničarki, 2 ladji za polaganje min, 2 torpedovki in dve drugi manjši edinici.

Zmagovita bitka pri Guadalcanaru

Šanghaj, 15. nov. s. Zastopnik japonske mornarice in poveljnik Hamada je danes izjavil, da je izid velike bitke na južnem Pacifiku spričo ogromnih izgub Zedinjenih držav in najnovejše japonske zmage pri Guadalkanaru, ki predstavlja poslednje oporišče Zedinjenih držav v južnem Pacifiku, povsem jasen. Američani bodo lahko tudi v bodoče nadaljevali svoje napade z edinim uspehom, da jih bo japonsko brodovje popolnoma uničilo.

Tokio, 16. nov. s. Poročilo imperialnega glavnega stana, ki je bilo izdano po že objavljenih vesteh v uradnem poročilu dne 27. oktobra, daje nove podrobnosti o izidu bitke na južnem Pacifiku. V tej dobi so bile sovražne izgube naslednje: Potopljene so bile ena bojna ladja, 2 nosilki letal, in sicer »Enterprise« in »Hornet«, ter neka nadaljnja nosilka letal velike tonaže, tri križarke in en rušilec. Hudo poškodovane pa so bile naslednje ladje: 3 vojne ladje velike tonaže, ki niso posebej označene, in trije rušilci. Sovražno letalstvo je nadalje izgubilo 150 letal, ki so bila sestreljena v bojih nad sovražnimi postojankami, 25 sovražnih letal pa je nadalje sestrelilo protiletalsko topništvo japonskega brodovja ali pa so bila uničena v dvobojih nad sovražnimi postojankami. Skupno število izgubljenih sovražnih letal znaša 200, vštevši letala, ki so bila izgubljena, ko so bile potopljene nosilke letal.

Gospodarstvo

Gospodarske vesti

= **Cena slanine, oddane Prevodu.** Nedavno smo objavili naredbo Visokega komisarja o ureditvi zakola prašičev za družinsko porabo in o oddaji slanine pri takem zakolu. Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je sedaj po gornji naredbi z dne 26. oktobra 1942-XX št. 195. določil ceno, ki jo mora Prevod plačevati rejcem za oddane količine slanine. Cena je določena na 13.50 lire za kilogram, brez kože, franko zbiralno središče.

= **Uvoz filmov v Italiji.** Na podlagi dogovorov s posameznimi državami bo Italija v novi filmski sezoni uvozila iz Nemčije 40 filmov, od katerih bo 30 spravila na trg nemška družba za isposojanje filmov Italiji Film-Unione, ostalih deset pa bodo spravile na trg druge izposojevalne tvrdke. Vrhu tega bo Italija uvozila 15 do 18 madžarskih filmov, 10 do 15 švedskih filmov, 7 do 8 španskih in 4 do 5 portugalskih filmov, poleg nekaterih filmov iz Švice, Finske in drugih dežel.

= **Novi specialni vagoni na italijanskih železnicah.** Italijanske državne železnice so nedavno spravile v promet dva nova tipa specialnih vagonov. Prvi tip je zgrajen za prevoz velikih strojev, zlasti strojev za pogon ladij, turbin in majhnih ladij. Ta specialni vagon lahko prevozi stroje v teži do 120 ton in ima osem osi. Podobni specialni vagoni, ki so bili doslej v prometu so lahko prevažali tovore do 100 ton. Drugi tip specialnega vagona, ki je sedaj stavljen v promet, je namenjen prevozu tekočih goriv in plinov. Ta vagon s tovorno prostornino 22 kubičnih metrov ima posebno lahko konstrukcijo, da lahko prevzame več tovora.

= **Ustanovitev madžarsko - italijanske družbe za mineralno olje.** Že poleti so se v Budimpešti začela pogajanja glede ustanovitve družbe za mineralno olje, ki naj bi izsledovala še nadaljnja nova ležišča mineralnega olja na Madžarskem. Po najnovejših vesteh iz Budimpešte je ta družba sedaj ustanovljena z glavnico 6 milijonov pengov in bo v kratkem pričela poslovati. Družbi je že izdano dovoljenje za izsledovanje ležišč nafte in za vrtanje sond v karpatskem področju. Večina delnic je v rokah madžarske države, ostali del pa je prevzela italijanska finančna skupina. V upravnem odboru je pet predstavnikov madžarske države in pet predstavnikov italijanskih delničarjev. Tehnično vodstvo podjetja bo poverjeno italijanskemu strokovnjaku, komercialno vodstvo pa bo v rokah madžarskega strokovnjaka.

= **Italijansko bolgarski institut za zboljšanje zemljišč.** Nedavno ustanovljeni Italijansko bolgarski institut v zboljšanju zemljišč je imel svoje prvo zasedanje v Rimu. Za predsednika je bil izvoljen senator Prampolini iz Rima, za podpredsednika pa generalni tajnik v bolgarskem gospodarskem ministrstvu Iljev. Prihodnje zasedanje bo v Sofiji.

= **Iz trgovinskega registra.** Pred kratkim smo poročali, da je bila črtana ljubljanska podružnica zagrebške tvrdke Julio Meinl d. d., ki jo je prevzela triestska tvrdka enakega imena. Sedaj je vpisana v trgovinski register podružnica triestske tvrdke Giulio Meinl d. d. Glavni zavod v Trieseteju ima glavnico en milijon lir, člani upravnega sveta pa so: comm. Romano Vitas, trgovec, cav. dr. Ferriccio Boccasini, kr. notar, dr. Livio Boccasini, pravnik, vsi iz Triesteja, nadalje dr. Rudolf Starke, Dunaj, Walter Prunbauer, komercialni ravnatelj, Trieste, dr. Werner Delphin, odvetnik, Leoben, in dr. Gino Marghieri, odvetnik, Rim. Ljubljansko podružnico zastopa in za njo podpisuje samostojno Walter Prunbauer.

= **Reforma poslovnega davka na Hrvatskem v pogledu celulozne volne.** Hrvatski zakladni minister je izdal naredbo o spremembi uredbe davka na poslovni promet in luksuznem davku, ki vsebuje predvsem nove predpise glede poslovnega davka na celulozno volno (fiocco in lanital) ter mešanice celulozne volne z drugimi tekstilnimi vlakni. S to naredbo je celulozna volna tudi glede poslovnega davka izenačena z bombažem, le tkanine iz čiste celulozne volne, ki tehtajo preko 180 gramov na kvadratni meter se obremenijo s stopnjo, ki velja za volnene tkanine. Na celulozno volno, ki je pomešana z drugimi tekstilnimi vlakni, se uporabljajo stopnje, ki veljajo za mešana tekstilna vlakna.

= **Področja bombažnih kultur v Sovjetski Rusiji.** Z zasedbo področja med Donom in Kavkazom so nemške čete zasedle največje evropsko področje bombažnih kultur. Rodovitno ozemlje južno od Rostova ne daje samo presežkov žitne proizvodnje in živinoreje, temveč tudi velike količine bombaža. Leta 1940. je znašala celotna površina bombažnih kultur v Sovjetski Rusiji okrog 2.1 milijona ha, kjer so pridelali okrog 800.000 ton bombaža. Tako je bila Sovjetska Rusija pred vojno na tretjem mestu v svetovni proizvodnji bombaža, takoj za Zedinjenimi državami in Indijo. Ceprav je večji del bombažnih kultur v Centralni Aziji predvsem v Uzbekistanu (kjer znaša površina bombažnih kultur skoro 900.000 ha), je vendar odpadla približno ena tretjina sovjetske proizvodnje na evropski del Rusije, in sicer na Ukrajino 228.000 ha, na Krim 40.000 do 50.000 ha in na področje med Donom in Kavkazom 215.000 ha (področje Rostov 14.500, okoliš Krasnodar 51.000, področje Ordžonikidze 125.500, okoliš Stalingrad 20.000 ha). Pretežni del pridelka na tem področju je letos že na razpolago za kritje evropske potrošnje.

= **V Ukrajini je 2255 državnih kmetijskih obratov.** Nemški listi poročajo, da je sedaj po popolni zasedbi Ukrajine ugotovljeno celotno število državnih kmetijskih obratov na področju Ukrajine. Vsega je 2215 takih obratov, med katerimi so majhni, srednji pat udi največji obrati (s 60.000 in celo 80.000 hektari). Povprečno obsega 1 državni kmetijski obrat 2850 ha. Skupna površina vseh obratov znaša 6,300.000 ha, kar ustreza površini Belgije in Nizozemske skupaj.

= **Nova krušna mešanica v Bolgariji.** Iz Sofije poročajo, da je bila določena nova mešanica za peko kruha, ki bo v bodoče vsebovala 45% krušne moke, 35 koruzne moke in 20% ječmenove moke.

= **Neuspeh ameriških vojno produkcijskih ukrepov.** Ameriški vojni produkcijski urad je že letos v aprilu zaradi pomanjkanja jekla odredil omejitve pri zasebni gradbeni delavnosti in je bil ta ukrep v juniju razširjen tudi na gradnjo tvornic, ki do srede prihodnjega leta ne bi mogle biti dovršene. Vse kaže, da se ti predpisi ne spoštujejo in da jih oblastva ignorirajo, kajti zasebna gradbena delavnost se ni skrčila, temveč celo povečala. Tako je v septembru vrednost novosklenjenih gradbenih pogodb dosegla rekordno višino 723 milijonov nasproti 623, 348 in 123 milijonom v septembru prejšnjih treh let. Posamezni uradi za dodelitev materiala so pojm »vojne važnosti« razlagali po svoje in zelo širokogrudno. Le tako je razumljivo, da se je obseg gradbene delavnosti še nadalje povečal, namesto da bi se skrčil. Vse to je dalo povod, da je moral vojno produkcijski urad odrediti takojšnjo ustavitev gradbenih del pri vseh gradbah, ki niso neposredno važne za vojno. Obenem je moral razveljaviti vse dodelitve gradbenega materiala, ki so bile že izdane, za vsa dela, ki niso izrazito vojaška.

= **Iz gorenjskega trgovinskega registra.** Vpisale so se nastopne tvrdke: Hans Löschner, veletrgovina z živili, drogami in gospodinjskim potrebščinami v Kranju; dipl. ing. Kurt Hoffmann, zastopstvo za magnezitni in ognja varni material na Jesenicah; prodaja čevljev »Prema«, imetnica Frančiška Mandič, Tržič; izdelovalnica nogavic in pletilnica Ladislav & M. Šušteršič, Lesce pri Bledu

Radio Ljubljana

TOREK, 17. NOVEMBRA 1942-XXI°

7.30 Pesmi in napevi, 8 Napoved časa — Poročila v italijanščini. 12.20 Plošče. 12.30 Poročila v slovenščini. 12.45 Pisana glasba. 13 Napoved časa — Poročila v italijanščini. 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20 Operno glasbo izvaja orkester, vodi dirigent Morelli, sodeluje tenorist Giovagnoli. 14 Poročila v italijanščini. 14.15 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — Simfonična glasba. 15 Poročila v slovenščini. 17.10 Pet minut gospoda X. 17.15 Koncert Milanskega tria. 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Pisana glasba. 20 Napoved časa — Poročila v italijanščini. 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.45 Tipična glasba. 21 Koncert Ljubljanskega Komornega tria (M. Lipovšek — klavir, A. Dermelj — violina, C. Šedlbauer — čelo). 21.45 Koncert Tria Emone. 22.10 A. Nicotera: Pogovor s Slovenci — predavanje v slovenščini. 22.20 Pisana glasba. 22.45 Poročila v italijanščini.

Zahvala

Ob priliki smrti naše predrage mame, stare mame in prababice, gospe

ANE JAVORNIK roj. ZURC

izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalo vsem, ki so sočustvovali z nami ali na katerikoli način počastili spomin umrle. Prav posebno zahvalo pa izrekamo gosp. dr. Fedranu za njegovo dolgoletno požrtvovalno zdravljenje; gospej dr. Horvatovi za njeno ljubeznivo in skrbno nego; prečastiti duhovščini v Žalni in Grosupljem za tolažbo v bolezni in za poslednje spremstvo; spoštovanemu učiteljskemu zboru in šolski mladini v Žalni; prav tako domačim pevcem. Nadalje se iskreno zahvaljujemo vsem sovaščanom in vsem iz Grosuplja, ki so se tako lepo poslovili od naše predrage mame.

Vsem darovalcem prekrasnih vencev in lepega cvetja, vsem darovalcem v dobre namene naša najglobokejša zahvala.

Žalna, 16. novembra 1942.

ŽALUJOČI OSTALI

✝

Dotrpela je naša ljubljena mati, stara mati, tašča itd., gospa

TEREZIJA SMERDU

vdova po dimnikarskem mojstru

Pogreb predrage se vrši danes, v torek, dne 17. novembra 1942, popoldne na farno pokopališče v Postumii.

POSTUMIA, LJUBLJANA, 15. novembra 1942.

ŽALUJOČI SINOVI in ostalo sorodstvo.

Filip Omladič

Petnajst, dvajset in še več let službe v uredništvu učvrsti človeku živce in ga uravnovesi tudi za najbolj vzvišene in najbolj tragične dogodke. — Človek v uredništvu zbira, tehta in motri vse to današnje silno vrvenje in pehanje, presnavljanje, umiranje in vstajanje — in pero mora enakomerno drseti po papirju, prav tako kakor stroji v stavnici, nenasitni volkovi, enakomerno šklepečejo s svojim zobovjem, terjajoč rokopisa in novic za čitajoče občinstvo.

Pa se zgodi, da v ta nemirni in vendar enakomerni tok dogajanj plane novica, presunljiva kakor pšica: ponesrečil se je tovariš. Kdo? Tovariš Filip Omladič! Tako blizu srca nam seže ta pretresljiva vest! Nedelja je. Martinova nedelja. Dopoldanska služba, ki se vselej posebno zgodaj prične, je pri kraju. Urednik hiti v bolnišnico vprašat, da bi morda le dognal, če vest ni pretirana. Ni. V soboto zvečer se je zgodilo. Filip Omladič, ki je čez dan še pridno pripravljal rokopise za »Domovino«, se je v mraku vrnil domov, vendar je imel zvečer še opravka v mestu. Nekaj minut pred osemnajsto uro je zapustil svoj prijazni domek v Rožni dolini. Prišel je po Orožnovi ulici na koncu Tobačne tovarne na Tržaško cesto, kjer je po navadi stopal na tramvaj. Po nesrečnem naključju pa je dobil od tramvaja udarec v čelo. Zgrudil se je kakor od krogle zadet in ni mu bilo več rešitve. Osebje tramvaja je takoj obvestilo o nesreči bližnjo stražnico, odkoder so telefonirali na reševalno postajo. Jadrno so prepeljali nezavestnega ranjenca na prvi oddelek splošne bolnišnice. Zdravniki so bili takoj pri njem, toda pomagati mu niso več mogli. Ne da bi se količkaj zavedel, je Lipe Omladič ob 18.45 izdihnil.

»Jutro« je izgubilo svojega najstarejšega urednika, saj je zvesto opravljal službo celih dvaindvajset let. Še zlasti pa je »Domovina« izgubila svojega vnetega vodnika. Če o kom, lahko o Omladiču trdimo, da je bil rojen za novinarja, dasiprav je bil prvorojenec iz ugledne, čvrste in stare kmetske družine. Da, Omladičeva domačija v Poljčah pri Braslovčah! Po vsej Savinjski dolini slovi in še daleč izven nje. In kdor ni nikoli stopil pod njeno gostoljubno streho, bo težko verjel, da so kjer koli vrata tako odprta na stežaj vsakemu ljubeznivemu gostu. Srečni so bili časi, ko so doraščali Omladičevi otroci. Devet sta jih vzgojila vzorna roditelja in vsi ti so imeli nešteto vrstnikov in prijateljev vse tam od Celja do šaleške doline. In vsako poletje je Omladičeva domačija sprejemala mlade goste, ki so se v tem krasnem osrčju Savinjske doline pomudili kar po več dni ali celo tednov, se počutili nemara še bolje kakor doma in spoznavali v počitnicah čar Savinjske rožice, cvetočega in zorečega hmelja.

Lipe Omladič se je rodil 26. aprila 1890. Gimnazijo je študiral v Celju in je že v dijaških letih užival splošno spoštovanje med tovariši zaradi samozavestne, vedno trezne razsodnosti, načitanosti, neomajne poštenosti in zglednega tovarištva — vse te vrline so ga v poznejšem življenju na mah napravile prikupnega slehernemu novemu znancu, najsi so ju tudi ločili nazori. Po maturi je šel študirat pravo v Gradec. Čim se je pričela svetovna vojna, se je zanj začelo trpljenje. Kot žrtev ovaduštva je bil odgnan v graški garnizijski zapor, odkoder pa so ga po več tednih spet izpustili. Nato je moral obleči vojaško suknjo in odromati v Lebring, nato v Neumarkt na Gornjem Štajerskem, še delj v Kallwang, potem pa na kraško fronto, kjer ga je zatekel prevrat. Z absolutorijem graške univerze v žepu je prišel sredi leta 1919 v Ljubljano, že čvrsto odločen, da se dokončno posveti novinarskemu poklicu. Izprva je služboval pri takratnem dnevniku »Jugoslaviji«, čim pa se je ustanovilo »Jutro«, se je pridružil mlademu uredniškemu zboru in takoj pokazal vse svoje dobre uredniške sposobnosti. Vrsto let je vodil gospodarsko rubriko in je imel najlepše zadoščenje v priznanju, ki ga je ob neki priliki izrekel ugleden profesor ljubljanske univerze v predavanju svojim slušateljem: »Čitajte gospodarsko rubriko!« Vendar je pravo torišče njegovega dela postala »Domovina«. Dr. Gregor Žerjav, ki je znal ljudi brati kakor knjige, je bil Omladiču najboljši mentor, ko je začela »Domovina« od meseca do meseca pridobivati na območju, koder koli bivajo Slovenci.

Pokojni Filip Omladič je posvetil »Domovini« veliko ljubezen, žrtvoval ji je nešteto noči, skrbno je pilil jezik sebi in drugim, prevajal je in prirejal ljudske povesti, pisal je vse od uvodnika in političnega pregleda do prigodnih pesmi in zabavnega drobiža — zraven pa mu je bila v največjo čast ta in ona pohvala, ki jo je napisala trda kmečka ali delavska roka, hvaležna za pestro božično ali velikonočno številko. Omladič, ponosen na svoj kmečki rod, je ostal vse življenje čvrsto povezan z zemljo in preprostim ljudstvom. Opravljal je vzvišeno službo ljudskega prosvetitelja. Pri rednem delu, ki se mu je kopičilo od tedna do tedna, se mu je redkeje kakor bi bil rad, ponudila prilika, da je segel po peresu kot feljtonist, kot novelist. Bil je zdrav realist, ki ni ljubil solzavosti, marveč je imel mnogo zmisla za šegavo drastiko in za sočni kmečki humor. V teku let se je vendarle zvrstilo izpod njegovega peresa nekaj krepkih črt, da jih je za celo zbirko. Morda bo kdaj zagledala beli dan? To bi bilo prisrčno počaščenje njegovega dela, ko že njemu samemu ni bilo dano, da bi bil za življenja poklonil slovenski javnosti vizitko in izpričevalo svoje zrele zmogljivosti.

Ljubil je tovariško družbo, kakor svojo večno tovarišico cigareto, bil je neverjetno ljubezniv debatèr, ki ni za las popustil od svojih nazorov — ponavadi se je v teku dogodkov pokazalo, da je njegova beseda prava in veljavna. Bil je, po domače rečeno, iz lasta poseb ga lesa rezan, mož svoje vrste, žilav ko dren, v resnici pa blaga, neskončno dobra duša. O tem bi vedel povedati marsikdo, ki je bil skrivaj deležen tega ali onega kake majhne njegove podpore.

O njegovem značaju je zlasti pričala navezanost na prirodo. Odkar si je ustanovil družino — z gospo Minko sta vzgojila sina Ljubana in hčerko Vidojko — je bila njegova srčna želja, da bi si uredil lastni dom. Ta želja se mu je izpolnila. V prijazni Rožni dolini stoji njegova lična hiša. V prostih urah je obdeloval svoj vrtiček. S kolikšnim veseljem je bil zlasti letos pri delu. Prav te dni pa se je bil odločil vzeti dopust, da ne bi šla gobarska sezona kar tako mimo njega. Zahotelo se mu je v jesensko prirodo. V njeni poeziji je od nekdaj iskal utehe. Naj je bil Lipe še tako odkritosrčen, vsikdar brez hlimbe, vedno isti »gruntar brez grunta«, eno je pa vedno tajil: svoje srčne bolečine. Nikdar ni potožil o kaki bolezni. Dedoval je bil žilavost kremenitega savinjskega rodu. Sivolasi oče še živi in dela v Poljčah, mati je lani umrla. Prav gotovo bi bil tudi Lipe učakal jedro in vedro starost, saj na smrt še izdaleka ni mislil, morda prav zato ne, ker ji je že mlad pogledal v oči. Toda velika Usoda je obrnila po svoje. Zgodilo se je po besedah, ki se blestijo tam pri Sv. Križu na nagrobniku Pavla Grošlja, Omladičevega starega prijatelja in tovariša pri taroku, — po besedah, ki smo jih stoprav letos postavili v »Jutru« za geslo ob prazniku vseh mrtvih: tudi našemu dragemu tovarišu Lipetu se je približala Smrt z naglimi koraki. Ni vztrepetal pred njo in če je po usodnem udarcu bedelo v njem še nekaj zavesti, ki je pa ni mogel več izraziti, potem vemo, da ni vztrepetal pred skrivnostno neznanko, marveč je radostno sprejel nežno cvetko večne prirode, in jo poljubil v ljubezni do življenja, saj je vedel, da je Smrt večno življenje in večna Ljubezen.

In zdaj poromaj, naš predragi tovariš tja na božjo njivo, v žlahtno domačo prst, ki ti je bila ljubezen do nje vsa žarka in strastna! Postala ti bo zdaj večna mati, ko si dal zanjo svojo poslednjo kapljo krvi. Tvoje žrtvovanje — to vemo vsi tvoji tovariši in prijatelji — je bilo dragoceno. Zato, Lipe, naj ti bo počitek tem slajši!

Il ricntro alla base atlantica del sommergibile Barbarigo dopo la vittoriosa missione di guerra durante la quale è stata affondata la Mississippi: il Comandante Grossi tra il suo equipaggio. — Podmornica Barbarigo je dospela v svoje atlantsko oporišče po zmagoviti vojni misiji, med katero je potopila Mississippi: poveljnik Grossi med svojim moštvom

Zemeljski raj na Sinji obali

Prekrasen je božji svet od Nice do bližine Toulona. Italijanska vzhodna Riviera dj Levante ima precej strmo nabrežje, dočim se zapadna di Ponente skoraj ne razlikuje po svojih prirodnih lepotah od francoske Azurne obale, od Mentona do St. Raphaela. V ozadju zasneženi vrhunci francoskih primorskih Alp, ob obali pa se vrstijo kakor biseri na grlčih krasna mesta in številna zimovališča in letovišča, med katerimi je težko odločati, katero je lepše, ker so vsa najlepša s tisoči razkošnih vil vseh slogov z ogromnimi, najmodernejšimi luksuznimi hoteli, bujna subtropska vegetacija s svojimi cipresami in pinijami, z raznimi vrstami palm in velikih kaktej, z ogromnimi vrtovi nageljnov, s sadovnjaki pomaranč in citron, ki so ravno dozorele, z vsemi mogočimi sredozemskimi cvetlicami v cvetju in nad vsem tem večno lepo vreme in toplo sonce, pred teboj pa sinje morje.

Železniška proga in krasna asfaltirana cesta držita ves čas ob obali, od Genove čez St. Raphaele, približno okrog šest ur daleč, in nudita navdušenemu potniku redek užitek. Splošno se zatrjuje, da je to ena najlepših prog na svetu. Na levi strani teče proga tik ob morju in se odpirajo krasne panorame druga za drugo. Na desni občuduješ bolj zanimive podrobnosti posameznih krajev in včasih se odpira pogled tudi na snežne vrhove Apeninov in Alp. Italijanski del proge je elektrificiran, kar posebno pride prav v precej številnih, večinoma le kratkih predorih. Kmalu potem, ko zapustimo najbolj znani kraj italijanske zapadne Riviere, San Remo, pridemo na skupno italijansko francosko obmejno postajo Ventimiglio, ki je še 8 km v Italiji. To je manjše mesto s sedežem škofije. Za potnike, ki potujejo v Francijo, je v mirni dobi postavljena posebna ura z napisom: Ora di Parigi. Zapustili smo srednjeevropski čas in prišli v zapadnoevropskega, kazalec moramo premakniti za eno uro nazaj.

V središču francoske Riviere

Prestopimo v francoske vagone in nadaljujemo pot proti Mentonu, prvi francoski postaji, ki pa kot znan tujsko prometni kraj ni bila določena za obmejno postajo. »Rapide« drvi najprej mimo Monte Carla in Monaca seveda brez obmejne kontrole in že smo prispeli v Nico, središče francoske Riviere, sedež prefekture primorskih Alp. Nica je približno take velikosti kakor Zagreb, je četrto francosko mesto, toda zaradi mednarodnega tujskega prometa in zelo razvitega avtomobilizma napravi bolj vtis velikega mesta kakor Zagreb. Odtod vozijo zveze na vse strani Azurne obale. Na vsej francoski rivieri so v mirni dobi angleški bogataši najštevilnejši gosti. Mnogi hoteli imajo še zdaj angleška imena, skoraj povsod so govorili angleško, kar sicer ni navada v Franciji, toda denar je pač tu bil veliki gospodar.

Kadar je pozimi živo srebro le nekoliko nad ničlo, tedaj ubogi Provansalci niso niti tega navajeni in hodijo dobro zamotani.

Le grande Corniche

Kdor obišče te kraje, ne zamudi si ogledati Le grande Corniche, veliko gorsko avtomobilsko cesto nad vzhodnim delom Azurne obale, odkoder se odpira naravnost veličasten razgled. Cesta nas vodi najprej visoko nad Nico, ki jo vidimo v vsej njeni prekrasni panorami, in potem večinoma tako, da vidimo vse obalne naselbine z visokega, torej ravno nasprotno kakor z železniške proge. Vsak čas se odpirajo novi bajni razgledi in potnik kar strmi od navdušenja. Brž pridemo na Belvedere

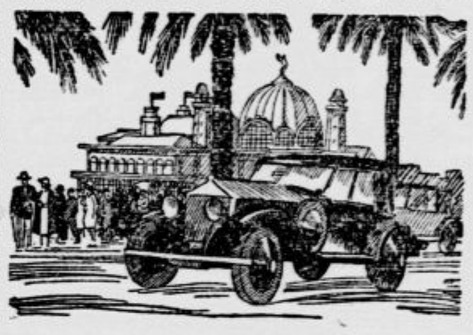

d'Eze, ki se po pravici imenuje ponosno najlepša razgledna točka na svetu. Globoko pod nami je polotok St. Jean, na katerem se vrtijo številni filmi, ki imajo za exterieur Riviero. Ob obali je vilinski chateau de Madrid, na desni vidimo toulonske planine, drugi klanec na levo je že Italija in po dežju se vidijo odtod celo planine Korzike. Hitro nas vodi pot naprej in pod nami se odpira zaliv kneževine Monaco. Skoraj ne moremo odvrniti pogleda od tolikih krasot. In že smo na koncu našega potovanja, v Mentonu. Vrnemo se po La petite Corniche ob obali, ki je tudi najkrajša zveza in si v naglici še ogledamo Monte Carlo in Monaco. V mraku se vrnemo v Nico in kar žal nam je, ko nam vodič izjavlja: M. M., la promenade est finie! Vse tri Corniches se uporabljajo v mirni dobi tudi za znane mednarodne avtodirke za prvo nagrado Nice in jih pogosto vidimo v zvočnih tednikih. Zvečer se zbira zabave željna publika v kazinih, ki jih je veliko in od katerih je najbolj razkošni »De la Mediteranée«, naj, bolj popularen pa »De la Jefee« in »Municipal«. Tukaj se uprizarjajo lahke operete in kabaretni program med dancingom, obema pravijo Francozi spectacles, in povsod so priključene tudi igralnice. Na zapadnem delu Azurne obale je treba vsekakor pogledati odlični Cannes s krasno okolico in pred njim ležeče otoke, kjer so se Angleži že davno pred prvo svetovno vojno še posebej zasidrali ter so napolnili vso luko s svojimi jahtami.

V Monte Carlu

Posebna privlačnost za vsakega turista na Rivjeri je seveda kneževina Monaco, ena izmed najmanjših državic na svetu. Kneževina obsega prekrasni zaliv poldrugega štirjaškega kilometra s 24.000 prebivalci. Od kneževe oblasti je viden samo knežev dvor, ki gospoduje nad zalivom. Ogledamo sedež vlade, monaško gardo in posebne znamke. Vse ostalo je francosko, tudi policija. V krasnem eksotičnem parku tik nad postajo je svetovno znana igralnica, ki je sestavljena iz dveh mičnih gradičev s stolpoma in kupolo. Mednarodna creme de la creme se zbira zvečer še rajši v luksurioznem Sportingu, kamor lahko gosta uvedejo le člani in kjer se vršijo elegantne družabne prireditve ter igrajo za še večje zneske kakor kjerkoli drugod. V igralnico Casino de Monaco je v novejši dobi prost vstop, toda tujci morajo pokazati svoj potni list, da dobijo vstopnico. Zmerna vstopnina je samo za salles privées. S kazinom je v zvezi tudi gledališče in Café de Paris. Igralnica je razdeljena v več ogromnih, razkošno opremljenih dvoran. Okrog številnih igralnih miz sedi prav pisana družba, toda v glavnem le starejši ljudje, mlade elegantne dame so bolj redke. Tukaj vidite res vse narodnosti, vse polti in vse poklice. Z igro ravnajo croupierji v smokingu. Pri njih kupite za gotovino jetone, s katerimi igrate. Jetoni so od 10 frankov do menda 10.000, največ lahko stavijo 300.000 frankov. V dvoranah vsi tiho govorijo, sliši se krupjejev glas, ki venomer poziva igralce: »Messieurs, faites le jeu!« Igralci stavijo jetone na številke, ruleta se hitro vrti in ko počasi zmanjšuje svoj krog, se spet sliši glas pomočnika igre: »Rein va plus«. Krogla je padla v predal, po navadi nihče ni zadel ravno tiste številke ali vsaj redkokdo, in krupjeji vlečejo vse vložene jetone k sebi. Dobila je le banka! V glavnem večina izgublja, le redko-kdo dobi, in še ta navadno skoraj spet izgubi. Včasih se dogajajo tragedije, da kdo zapravi vse svoje premoženje. In če ga potem vzame noč, se »zadeva« hitro potlači, ker ni v interesu Monte Carla, da bi se novice o samomorih širile. Banka ne da kredita pod nobeno pretvezo, samo na dragulje dobite v mestu denarja, kolikor hočete. Le prav redki so tisti srečneži, ki lahko zamenjajo na koncu igre jetone za znatno gotovino. Dolge ure smo spremljali igro in skoraj nihče ni dobil. Kakor moloh je ves izkupiček pobrala banka. Igralci spremljajo z veliko napetostjo vrtenje krogle, mnogi tudi beležijo njen krog, toda kaj pomaga to, ko je rulette le igra slučaja!

Igralnica se zapira ob dveh ponoči, toda nočno življenje se nadaljuje in je menda Azurna obala edini kraj na svetu, kjer je bil do sedanje vojne avtobusni promet vso noč in to od Mentona do Nice. Drugače se Monte Carlo ne razlikuje po svoji lepoti od ostalih krajev Riviere, le da je tam mednarodna publika še bolj pestra. Poleg kneževe palače gospoduje na griču nad Monacom še veliki Oceanografski institut, ki ga je bil ustanovil kot ljubitelj te vede knez Albert Monaški. Bajen se pogled odpira ponoči proti Monte Carlu z neštetimi svetilkami in razkošno razsvetljeno fasado igralnice, ki se vidi daleč v morju. Zdaj se je seveda to zelo spremenilo. Pred palačo pa mirno korači monaška garda in pred gradom so še vedno stari topovi, naperjeni proti morju. A.

Roman DK

EL HAKIM

je izšel!

Naročniki ga dobivajo te dni.

KULTURNI PREGLED

Epilog slovstveni anketi

V dveh člankih, *»Knjiga in občinstvo«* in *»Domači in tuji pisatelji«*, smo prejšnji teden v stolpcih Kulturnega pregleda obravnavali slovstveno anketo *Šentjakobske knjižnice*. Preostalo nam je še šesto vprašanje, ki se je glasilo takole: Ali vojni čas kaj vpliva na Vaše čitanje, t. j. ali čitate več in resnejše knjige ali pa iščete razvedrila v lažjem čtivu? — Na ta trnek iz slovstvene psihologije se ni ujelo mnogo rib. Odgovori so večidel stereotipni in bi jih lahko razdelili v tri skupine, ki docela izčrpajo njihovo vsebino: Čitam več in resnejše stvari. — Čitam več in lažje stvari, da se razvedrim. — Čitam kakor v prejšnjih časih, kolikor morem in hočem. Lahko pa zapišemo, da je vendarle večje število tistih, ki jih je vojni čas izpodbudil k resnejšemu čtivu. Sestavljalec vprašanj za anketo Šentjakobske knjižnice je imel pred očmi prav vprašanje, kako se množica čitateljev odziva resnemu času: ali tako, da povečuje osebno resnost in se zanima za knjige, ki odpirajo globlje poglede v življenje in v človeka, ali pa tako da prav ob lahkem čtivu pozablja, da se je čas prelomil in da se dogajajo v svetu stvari ogromnega zgodovinskega pomena. Anketa je v glavnem pokazala vsaj to, da velik del čitateljev v tej skupini išče prav sedaj resnejšega čtiva, ne pa slovstvene omame v podobi zgolj zabavnih in za človekovo notranje življenje brezpomembnih, če ne celo škodljivih knjig.

V ostalem bi hoteli napisati nekaj besedi na rob hvale vredni anketi, ki jo je izvršila naša največja ljudska knjižnica.

Predvsem je dobro, da se sploh kaj stori za spoznavanje občinstva, ki se poslužuje knjige. Naše javne knjižnice naj bi pogosteje prispevale v tej ali oni obliki k ugotavljanju sociooloških in psiholoških podatkov o slovenskem čitatelju. Taki podatki so lahko nemalo zanimivi za splošno kulturno kroniko in značilni za razširjenje slovstvene kulture. Tako bi kazalo izdelati statistiko za več let, morda za celo desetletje, kako so se izposojali posamezni avtorji ali posamezne knjige (v poštev bi prišla seve nekatera najznačilnejša imena domače in tuje literature), da bi laže spoznali dviganje in padanje zanimanja za posamezne struje in »slovstvenega okusa«, ki ga predstavljajo ti izbrani pisatelji. Nemalo bi bilo zanimivo, če bi izvedeli, koliko čitateljev si je izposojalo poezije, koliko drame, dalje filozofska dela i. pod. Taka statistika je seveda naporno delo, za katerega se gradivo najbrž sploh ne shranjuje. Razumljivo je, da vodja knjižnice ali njegovo osebje ne more poleg vsega dela izvrševati še tega. Ali se ne bi našel mlad, literarno razgledan človek, postavim, kak visokošolec ali visokošolka, ki bi na podlagi gradiva, katerega bi mu dale na razpolago knjižnice, opravljal sproti — za vsak mesec posebej — tako statistično delo in ga potlej obdelal in objavil? Posebno zanimivi bi bili podatki, če bi jih dobili iz vseh ljudskih knjižnic v Ljubljani, zlasti glede domačih pisateljev. Taka statistika bi omogočila nekoliko eksaktnejše proučevanje slovenskega čitatelja in bi pomagala pri organizaciji naše založniške in knjigotrške dejalnosti.

Slovstveno zainteresiran čitatelj je s posebno pozornostjo prebiral podatke o odgovorih na vprašanji: Roman ali novela? Domači ali tuji pisatelji? Zvečine nenaklonjeno stališče glede novele je značilno, če pomislimo, da je pri Slovencih novela slovstveno pomembnejša kakor roman, zakaj znaten del naših izvirnih romanov je stilno bliže noveli kakor romanu, če vzamemo za merilo romana najboljša dela Flauberta, Balzaca, Tolstoja, Dostojevskega itd. Pri vsej nenaklonjenosti noveli pri mnogih čitateljih pa nismo opazili, da bi kdo navedel take tipične mojstre novele 19. stoletja, kakor sta, postavimo, Maupassant in Čehov. Prav pri teh dveh mojstrih lahko spoznamo, da je dobra novela več kakor samo neke vrste osnutek; je to zgoščen in notranje zaključen izrez iz življenja, ki je lahko mnogo bolj dragocen kakor pa razvlečen roman. Da se pisatelj v romanu bolj »razmahne«, je res, vendar velja Goethejeva misel, da prav omejitev razodeva mojstra. Dati na dvajsetih straneh toliko globine in zanimivih življenjskih pogledov kakor na dve sto straneh romana, je vsekako težje in zato tudi redkejše.

Glede domačih in tujih pisateljev je bil že ugotovljen najbolj razveseljiv izsledek te ankete: Tudi ta anketa je namreč pokazala, da ima naša slovstvena produkcija vedno več občinstva in da so si nekatera imena, ki zavzemajo prvo mesto v naši epiki (in ne le v romanu), pridobila tako veljavo, da jih kulturno zavedni čitatelji stavijo v isto vrsto s slavnimi imeni drugih slovstev. Pred kakimi dvajsetimi leti bi najbrž težko dobili večino za domače pisatelje v taki anketi o domačih in tujih pisateljih. Pogostejši očitki epigonstva, dolgočasnosti in težkega stila se tičejo nekaterih starih nedostatkov naše pripovedne proze, ki bo o njih ob priliki še beseda v tej kulturni kroniki. So to zlasti nedostatki formalnega značaja: kompozicije in sloga, pomanjkanja prave atmosfere v naših delih, ter nedostajanje tiste lahkote, ki daje stvaritvam tolikih drugih tujih pisateljev pečat mnogo mikavnejšega in celo mnogo pomembnejšega čtiva, kakor so dela naših vodilnih pripovednikov. Vzlic temu pa v tujih slovstvih marsikaj ni zlato, kar se bolj sveti kakor naše stvaritve! Nápak bi bilo, če bi vsak naš roman primerjali z največjimi umotvori svetovne literature. Če vzamemo v poštev naše število in našo relativno slovstveno mladost, ne moremo seveda pričakovati, da bo pri nas že več del, ki bi se mogla meriti s proizvodi izjemnih slovstvenih talentov — in kar se tiče forme — daljšega in večjega literarnega razvoja. Poznavalec tujih slovstev pa bo zlahka opazil, da so tudi mnogi tuji, za nekaj časa »modni« pisatelji »epigoni«, in če jim vzamemo tujo za nas zanimivejšo barvo in večjo slovstveno kulturo njih jezika, ne ostaja za njimi skoraj nič, medtem ko v naših še vedno ostaja nekaj: odblesk naše zemlje in našega življenja!

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Kaj prinaša Knittlov „El hakim“?

Drugi zvezek Dobre knjige, prevod romana Johna Knittla »El hakim«, se pravkar dostavlja naročnikom. Roman je znatno obsežnejši, kakor je bila prva knjiga, saj šteje 364 strani. Z njim so dobili naročniki knjigo, ki je po svoji mikavni, povzdigujoči in razgibani vsebini posebno primerna za jesenske večere. Čitatelj se pod vplivom Knittlovega preprostega in vedno zanimivega pripovedovanja duhovno preseli v starodavno deželo ob Nilu in spoznava skozi življenjepis egipčanskega kirurga njene socialne, kulturne in zdravstvene razmere. — Dejanje romana »El hakim« se razvija takole:

V prvem poglavju z naslovom »Assiut« opisuje Knittel Ibrahimova otroška in deška leta, socialno in kulturno okolje, v katerem raste; tu spoznavamo tiste pestre orientalske kontraste, ki zapuščajo v dojemljivem dečku nepozabne vtise, že kot deček sanjari venomer o tem, da bi bil hakim (zdravnik). Spričo očetove starokopitnosti in skopuštva mu ni bilo lahko priti v šole. A vztrajna volja doseže tudi to. Posebno zanimivi so prizori iz klavnice in spoznave, ki ga napotijo k prvim anatomskim poizkusom.

Drugo poglavje (»Nil«) slika dogodke na poti v Kairo, kamor se Ibrahim napoti študirat medicino. Na ladji izvrši prvo operacijo in starka mu prerokuje veliko bodočnost, naznači pa v simbolni govorici vedeževalk tudi to, kar postane pozneje usoda njegovega življenja. Na mah se mora

Kronika

* **Smrt viteza železnega križa.** Na vzhodni fronti je padel major Peter Ingenhoven. Bil je odličen letalec, poveljeval je večji skupini letalcev Odlikovan je bil z viteškim križcem reda železnega križa.

* **Italijanski visokošolski tečaji v Budimpešti.** Italijanski institut v madžarski prestolnici je vsekakor med najmarljivejšimi. Prireja vsak torek in četrtek zvečer visokošolske tečaje iz različnih območij znanosti: arheologije, umetnostne zgodovine, prava, državoslovja in iz zgodovine diplomacije. Poslej pa bodo prirejena tudi izredna predavanja. Predavali bodo sami odlični predstavniki italijanskega duhovnega življenja.

* **Japonsko darilo Nemčiji.** Pred dnevi je na praškem gradu japonski poslaniški svetnik Kavahara izročil namestniku državnega protektorja višjemu skupinskemu vodji in generalnemu polkovniku Daluegeu palačo bivšega japonskega poslaništva v Pragi kot darilo japonske vlade nemški državi. Nadomestni državni protektor je poslopje namenil orientalskemu institutu nemške univerze v Pragi.

* **Nov italijanski film.** Poročali smo že večkrat o stalnem razvoju italijanske filmske industrije, ki napreduje tudi v vojni dobi. Italijanska filmska industrija ima v vsej Evropi širok krog odjemalcev. Novi italijanski film se imenuje »V rdečem peklu«. Krstna predstava za Nemčijo bo te dni v Berlinu. Glavno vlogo igra znani filmski junak Fosco Giachetti, ki ga je občinstvo spoznalo zlasti v »Alcazarju«. Njegova partnerica pa je novoodkrita zvezda Conchita Montes.

* **Zvišanje železniške voznine v Bolgariji.** Z veljavnostjo od 1. decembra letošnjega leta bo potniška tarifa na bolgarskih državnih železnicah zvišana za 30 odstotkov. Za mednarodne vlake bo povišanje tarife stopilo v veljavo šele 1. januarja. Tudi voznina za šolarje, delavce in druge uslužbence je bila zvišana za 30 odstotkov, vendar imajo pri nakupu mesečnih kart pravico do 50 odstotnega popusta.

* **Milijardo drahem so pobasali.** Atenska policija je prišla na sled nevarni vlomilski tolpi, sestoječi iz šestih udeležencev. Vsi aretiranci so dobri znanci policije. Tokrat so svoje delo sistematično in dobičkanosno opravili. Plen, ki so ga nabrali v mestu, so pošiljali na deželo in ga tam zamenjavali za živila, s katerimi so potem v Atenah uganjali črno borzo. Po doslej zbranih podatkih je bilo oškodovanih nad 50 strank za okoli milijardo drahem.

* **Prvi sneg na Madžarskem.** Budimpeštanski dnevniki poročajo iz Kiskörösa, da je začelo tam preteklo sredo zelo močno snežiti. Izprva je sneg sproti skopnel. Ker pa je bil nalet kar naprej vztrajen, je bilo mesto z vso okolico kmalu docela pobeljeno. O snežnem naletu poročajo tudi iz Szegeda in drugih južnomadžarskih krajev. Z desetim novembrom so nekateri parniki na madžarskih rekah ustavili obrat.

* **Tečaji za knjigovodstvo, stenografijo, strojepisje, italijanščino itd.** se pričnó 18. t. m. Tečaji so dnevni in večerni, učne ure se določijo po želji obiskovalcev. Izbira predmetov vsakomur prosta. — Posebni oddelek za dijake in visokošolce. Učnina zmerna. Zahtevajte nove prospekte s slikami: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

IZ LJUBLJANE

u— **Vedno hladneje.** V nedeljo smo zaman pričakovali sonca. Nasprotno, ozračje se je še bolj ohladilo kakor prejšnje dni. Jutranja temperatura je bila 2° C, čez dan pa je živo srebro doseglo kmaj 3.5° C. V mestu je bilo še znosno, toda kdor se je podal v okolico, ga je november kar pošteno obril. Čez noč je živo srebro spet padlo in v ponedeljskem jutru smo vdrugič v letošnjem novembru zabeležili temperaturo pod ničlo. Spet je bilo —0.8° C kakor na Martinovo. Tudi barometer je čez noč padel. Nebo je dalje sivo.

u— **Drugi simfonični koncert.** V ponedeljek, dne 23. t. m. bo ob 18. v veliki unionski dvorani II. simfonični koncert letošnje sezone, ki ga bo izvajal simfonični orkester pod vodstvom dirigenta D. M. Šijanca. Prvi simfonični koncert, ki je bil 7. t. m., je imel izredno lep umetniški uspeh, občinstvo pa je dokazalo v najlepši meri, kako se zanima za simfonično glasbo. Koncert je bil popolnoma razprodan in prepričani smo, da bo naše koncertno občinstvo pokazalo isto zanimanje tudi za drugi koncert, ki ima prav tako velik in zanimiv spored z deli, ki so jih napisali Beethoven, Cherubini in Smetana. Vstopnice so od danes naprej v predprodaji v Knjigarni Glasbene Matice. Že danes opozarjamo, da bo začetek točno ob 6. uri, konec pa malo pred četrt na 8. uro.

u— **Ljubitelji umetnosti** imajo svoje veselje nad razstavo v Jakopičevem paviljonu, obenem pa lahko užívajo mnoge umetnine tudi po drugih galerijah. Obisk v Jakopičevem paviljonu je bil v nedeljo prav zadovoljiv. Kdor ni utegnil obiskati razstave v prvem tednu, ima poslej priliko, da si jo ogleda v verni zbranosti. Ta in oni srečnik se vprašuje, kam bi z denarjem. Naj bo prepričan, da je nakup umetnine najboljša in najtrajnejša investicija.

u— **Jezikovni tečaji — italijanski, nemški, francoski itd. — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2** — pričnó v kratkem. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer (po želji) v začetnem, nadaljevalnem ali konverzacijskem oddelku. Najuspešnejša učna metoda. **Tečaji so uradno dovoljeni.** Vpisovanje in informacije dnevno do 19. ure.

u— **Dijaki(-inje)! Pohitite!** V različnih barvah lepo izdelane s prvovrstno retušo, Vam naredimo vaše slike za legitimacije 6 komadov in 1 luksuzno povečavo za 20 lir. Popust velja samo za dijake do 1. decembra. Se priporoča **Kocmur Marjan,** fotografija, Društvena 34 in Prešernova 9.

u— **Za zimsko pomoč.** Gosp. Josip Šilih je daroval namesto venca za pokojnega Filipa Omladiča v korist mestne zimske pomoči 150 lir. — Slovenia-transport daruje namesto venca za Lenčka Alojzija, ravnatelja javnih skladišč, v korist mestne zimske akcije 150 lir. Prisrčna hvala!

u— **Namesto cvetja** na grob g. Ane Javornikove daruje g. dr. Brandstetter 200 lir za gluhonemno deco v Ljubljani.

u— **Cenjene dame obveščam,** da so prispeli krasni modeli klobukov v perju in baržunu, ki pa se v izložbi ne razstavljajo. Se priporoča salon »Truda«.

u— **Po 1 liro za 1 kg** nuli Mali gospodar - Žegoza na Gallusovem nabrežju št. 33 obrezano korenje za prehrano živali.

u— **Učite se strojepisja! Novi eno- dvo- in trimesečni tečaji — dnevni in večerni** — pričnó dne 18. in 19. t. m. Najuspešnejša desetprstna učna metoda. Specialna strojepisna šola. Največja moderna strojepisnica, razni sistemi strojev. Posebni odielek tudi za dijake(-inje). Učnina zmerna. — Novi posebni tečaji za knjigovodstvo, stenografijo itd. Izbira predmetov po želji. Zahtevajte nove prospekte s slikami: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

u— **Nesreče.** Po stopnicah je padla in se potolkla po obrazu 69 letna zasebnica Ivana Kovičeva iz Ljubljane. S hudo poškodovano hrbtenico so pripeljali v bolnišnico 80 letnega posestnika Franca Šteblaja iz Zapotoka. Levico si je zlomila pri padcu 67 letna žena vlakovodje Franja Vičičeva iz Ljubljane. 21 letni čevljar Anton Starjč se je hudo urezal v desno nogo. Pri nogometu je dobil močan udarec na čelo 13 letni dijak Albin Gerkman iz Ljubljane. Ponesrečencem so nudili zdravniško pomoč na kirurškem oddelku ljubljanske splošne bolnišnice.

Z Gorenjskega

Nova zobna postaja na Bledu. Zavoljo redne nege zob je varnostna policija ustanovila posebno zobno postajo. V ta namen so zdaj popolnoma preuredili stranski trakt Grand hotela. Obenem so uredili motorizirano ambulanto, da se lahko zdravijo tudi možje, ki so uslužbeni v bolj oddaljenih krajih na Gorenjskem.

Na vzhodni fronti so padli naslednji koroški rojaki. 35 letni Jože Likar, ki se je boril že v Belgiji, na Nizozemskem in v Franciji, dalje 22 letni planinski lovec Adam Lintner, višji desetnik Jožef Straule, 21 letni planinski lovec Ivan Stieger, desetnik Huber Erti, podčastnik Herman Kerschbaum, ki je bil odlikovan z železnim križcem prve in druge stopnje ter s srebrno in zlato letalsko zaponko in slednjič rezervni poročnik Henrik Peter, ki je bil odlikovan z železnim križcem prve in druge stopnje, star 40 let in v civilu vodja državne finančne šole ob Vrbskem jezeru.

Zlata poroka V soboto sta praznovala v Celovcu zlato poroko upokojeni železničar Janez Prešeren in njegova zvesta družica, ki ima prav tako že nad 80 let. Prešeren je bil že večkrat odlikovan, prav tako je njegova žena odlikovana z materinskim križcem. V svetovni vojni so bili na fronti njeni sinovi, zdaj pa se borijo njeni vnuki.

Pred deželnim sodiščem v Celovcu se je moral zagovarjati 36 letni Anton Čebela, ki je po rodu iz Fiume, prebival pa je nazadnje v Šmartnem pri Litiji. Letos v aprilu je v Kresnicah vlomil v občinsko blagajno in odnesel 2761 mark. Bil je zaradi tatvine že sedemkrat kaznovan. Tokrat so ga obsodili na šest let ječe.

Iz Spodnje Štajerske

43 ljudskih knjižnic je v ptujskem okraju. Dne 11. t. m. so bile v ptujskem okraju ustanovljene še štiri ljudske knjižnice. Na ta način je zdaj v ptujskem okraju 43 ljudskih knjižnic, kolikor jih je bilo v načrtu. Imajo nad 10.000 knjig.

Novi grobovi. V Celju so umrli Uršula Bučarjeva, Neža Sredovnikova in Marija Piano, vse tri iz Celja, Marija Troje iz Boštanja, Janez Strnišnik iz Ločice pri Vranskem, Marija Kregarjeva iz Ojstrovice, Amalija Mihelakova iz Slov. Konjic, Horst Quitt s Saškega, Werner Jovan z Mute, Anton Fidler iz Lemberga in Gregor Zahojnik iz Prekopa. — V Slovenjem Gradcu je umrl mestni uslužbenec Hans Trettler.

Poroke. V Celju so se poročili: Rudolf Vengust in Marija Lečnikova, Maksimiljan Jovan in Angela Topolšavova, Franc Inkret in Ana Belšakova, vsi iz Celja, ter Franc Keitler in Matilda Bračunova s Senovega.

V mariborskem gledališču imajo ta teden na sporedu: spevoigro »Izvošček«, reprizo opere »Carmen«, Goethejevo dramo »Egmont« ter opereti »Paganini« in »Sinja maska«.

Življenje v celjskem okraju. V oktobru je število porodov v celjskem okrožju spet naraslo. Vsega skupaj so zabeležili 177 rojstev in 95 smrtnih primerov. Porok je bilo 62. V mestu samem je bilo 92 porodov, 59 smrti in 17 porok.

Uspešna molža. V ptujskem okraju se prizadevajo za dvig kmetijskih obratov. Prehranjevalni urad je za 7. novembra priredil v Stari vasi poizkusno molžo na Ornigovem posestvu, kjer imajo vzoren hlev. Inspektor Urek je vse pripravil, da je lahko tekmovalo 15 molzačev. Zmagala je Emilija Vošičeva iz Podvincev.

Iz Hrvatske

Hrvatski muslimani pri velikem muftiju. Iz Rima poročajo, da je jeruzalemski veliki mufti sprejel odposlanstvo hrvatskih muslimanov iz Bosne in Hercegovine in mu izročil 15 milijonov lir.

Prof. dr. Franjo Uzun umrl. Hrvatska inteligenca je izgubila zaslužnega znanstvenika, ki je zaradi svoje strokovne sposobnosti užival spoštovanje po vsej Evropi. V 73. letu starosti je v Zagrebu preminil prof. klasične filologije dr. Franjo Uzun. Vzgojil je več pokolenj hrvatskih profesorjev.

Prve skrbnice malih šol so položile izpit. Pretekli teden je bil na Rudah pri Samoboru zaključen prvi tečaj za skrbnice malih šol. Izpit so položile vse gojenke in je bil uspeh zadovoljiv. Učenke so dobile splošno kulturno in socialno izobrazbo in bodo obiskovale kmečke hiše, kjer bodo z nasvetom in pomočjo zlasti pri najmlajših prispevale k splošnemu napredku kmečkega ljudstva.

Kulturna delavnost v Karlovcu. Praznino, ki je nastala zaradi prestanka Ljudskega vseučilišča, bo izpostava glavnega ravnateljstva za propagando izpopolnila z vrsto predavanj politične in druge vsebine. Predavanja se bodo začela konec novembra in bodo trajala do marca prihodnjega leta.

Nova ureditev policije. Z zakonsko odredbo so bili uradniki varnostne policije in poročevalske službe izločeni iz ustaške nadzorne službe in priključeni glavnemu ravnateljstvu za javni red in varnost v notranjem ministrstvu.

Narodno gledališče

DRAMA

Torek, 17. novembra: ob 16.30: **Večno mlada Saloma.** Red A

Sreda, 18. novembra: ob 16.30: **Deseti brat.** Red B

OPERA

Torek, 17. novembra: zaprto

Sreda, 18. novembra: ob 16.: **Gasparone.** Red Sreda

Četrtek 19. novembra: ob 16.: **Don Pasquale.** Red A

Petek, 20. novembra: zaprto (generalka)

•

K. Millöcker: »Gasparone«. Opereta v treh dejanjih. Osebe: guverner — Anžlovar, grofica Carlotta — Ivančičeva, župan Nasone — Zupan, Sindulfo, njegov sin — Rus, Erminio — Sladoljev, Benozzo, krčmar — M. Sancin, Sora, spletična — Barbičeva, Massaccio — B. Sancin, Luigi — Pianecki, Tonio — Marenk, častnik — Jelnikar, sluga — Simončič. Dirigent in zborovodja: R. Simoniti, režiser in koreograf: ing. P. Golovin. Solo plešejo: Bravničarjeva, Japljeva, Kürbos in Pogačar.

SPORT

Nov turnir na zelenem polju

Otvoritveni tekmi v pokalnem turnirju Dopolavora iz tobačne tovarne

Ljubljana, 16. novembra.

Čeprav se v teh dnevih že z vseh oglov oglaša starka zima, se agilni sportni delavci pri Dopolavoru iz tobačne tovarne niso ustrašili truda za izvedbo še enega »kratkoročnega« turnirja na zelenem polju, ki se je že začel včeraj in se bo končal prihodnjo nedeljo. Kot ponovitev podobne konkurence z večjo udeležbo, toda boljšo pripravo je bila ta prireditev v kratkem času enega meseca že v naprej obsojena na manj prodorni uspeh. Povrh tega so prireditelji bolj ali manj zanemarili obvestitev javnosti, vmes pa je prišlo še nekaj okolnosti, ki so delno vplivale na udeležbo tekmecev in tako je včerajšnji otvoritveni dan tega turnirja le deloma izpolnil pričakovanja. Bodisi v sportnem ali tudi samo v propagandnem pogledu.

Štirje so to pot v konkurenci kar za dva pokala in s te strani je udeležba gotovo samo privlačna, toda kljub temu s temi udeleženci ni šlo vse tako gladko kakor je bilo videti po prvih (in žal tudi precej poznih) napovedih. Najprej je prireditelјem obrnila hrbet Mladika, ki jo je nadomestil Mars, zadnji hip pa tudi z Ljubljano n: bilo vse v redu, saj je nastopila v tej prvi tekmi v čudoviti kombinaciji, za katero klubovo vodstvo gotovo ne bo hotelo prevzeti nobene odgovornosti. Sicer pa te podrobnosti že niso več zanimive; ugotavljamo samo še, da je bil obisk na igrišču — ne nazadnje tudi zaradi precej pustega in hladnega vremena — precej skromen, mi pa smo gledali dve uri nogometa, ki ni mogel navdušiti.

Dve tekmi sta bili na sporedu to popoldne in dva nepričakovana izida sta se izcimila iz vsega tega brezkončnega preganjanja žoge po travniku, ki tudi precej potrjujeta naše prejšnje trditve. V prvi sta se sestala dva neenaka partnerja, od katerih je eden počel z drugim, kar se mu je zdelo, v drugi pa je ona na hitro sestavljena »Ljubljana« zaigrala dovolj slabo, da so zasluženo zmagali Dopolavoristi, ki se gotovo niti sami niso smatrali za favorite tega dvoboja. Bodisi kakor koli, včerajšnji nogomet ni bil več jesenski, temveč že močno zimski in spet potreben krepkega odmora in novega dela!

Po vsem tem, kar smo o včerajšnjem sporedu na stadionu zapisali dozdaj, bo kronika o poteku obeh iger že lahko precej kratka.

Mars—Žabjak 13:0 (8:0) 2:1 (1:1)

Stvar ni bila dogovorjena in Mars je imel s svojo znano enajstorico zelo lahko delo, da je agilnim zastopnikom Žabjaka naložil zvrhan tucat zgoditkov. Igra je potekala v stalni premoči močnejših večinoma na eni polovici igrišča in je proti koncu vzbujala le še zanimanje za to, koliko bo golov do pravega konca. Ne glede na hazenski izid tekme pa je Žabjačanom treba pripisati v dobro, da so korajžno vztrajali do konca in tako spet nabrali nekaj izkustev več, kako dolga in trnjeva je pot do nogometne slave.

Dopolavoro—Ljubljana

Enajstorica, ki je nastopila z imenom belo zelenih, je bila sestavljena iz petih igralcev njihovega standardnega moštva, ostali pa so priskočili iz raznih rezerv, mesto srednjega krilca pa je zavzemal Slamič, aktivni igralec Marsa, ki je pred tem že odigral tekmo proti Žabjaku. Ta sestava iz vseh vetrov je seveda iskala sama sebe, vse dotlej, dokler ji niso Dopolavoristi zabili vodilnega gola in potem obdržali izid nespremenjen do zadnjega sodnikovega žvižga. Imela je ta Ljubljana nekaj krepkejših trenutkov in sem in tja je kazalo, kakor da bo le uspela tudi dokončno, toda Dopolavoristi so se vztrajno otepali vsakega še tako nevarnega napada (tudi enajstmetrovka jim ni prinesla škode), obenem pa tudi pridno prehajali na nasprotnikovo stran. Pri tem so dvakrat zadeli v črno in to je bilo dovolj, da so tudi zmagali.

Kakor smo že dejali, nastop obeh nasprotnikov ni bil na posebni višini in tako tudi ta zmaga ni bila dovolj prepričevalna. Formalno pa je izločilno kolo zaključeno in drugo nedeljo bosta že oddani obe darili, prvo Pokrajinskega Dopolavora za zmagovalca med Marsom in Dopolavorom ter drugo prireditelјevo za boljše moštvo med obema premagancema včerajšnje nedelje.

Torino se bliža Vicenzi

Nekaj iz VII. kola nogometnega prvenstva po Italiji

Čudna je ta igra z žogo in kadar se najbolj zdi, da je že vse odrejeno v naprej, takrat se zgodi najbolj nepričakovano in spet je treba računati in rešetati znova.

Mislimo na izide VII. prvenstvenega kola v italijanskih nogometnih divizijah, o katerih smo se v nedeljski številki našega lista — zvesti tradicijam in po stopinjah najboljših poznavalcev — spustili v neke prognoze, ki jih zdaj lahko spet preklicujemo. Torej, v diviziji A smo dejali: Livorno bo zmagal brez težav, Venezia ne bo uspela izven doma, Triestina bo le prišla do prve zmage in še kaj podobnega! In kako je prišlo! Livorno je pustil točko na lastnih tleh, Venezia je zmagala prvič in na tujem terenu, Triestinci so spet opravili s svojim tradicionalnim remisom brez gola, najbolj čudovito partijo pa sta si privoščila Genova in Lazio, v kateri je padlo nič manj kakor 11 golov, pri čemer pa skoraj do zadnjega ni bilo jasno, kdo jih bo imel več. Krepko se je odrezala tudi Fiorentina, medtem ko je Torino le z najbolj ničlim izidom spravil obe točki proti novo pečeni Vicenzi in se tako na tri točke sam približal vodilnemu Livornu. Boj za obstanek na vrhu postaja tudi zanj zmerom trši!

Torej takole je bilo v enem stavku za vsako izmed 8 tekem: **Venezia** je v **Milanu** zabeležila svojo prvo zmago sploh, in sicer proti enajstorici enakega imena z **2 : 1.** — Hude toče se je bala **Vicenza** od **Torina** pred domačo publiko, bilo je samo **1 : 0** za slednjega. — Krepko se je oddolžila **Fiorentina** svojemu občinstvu za nedavni poraz v nedeljski tekmi proti **Ligurii,** ki jo je dobila s **5 : 1.** — **Roma** je tudi igrala doma in z **2 : 1** nad **Atalanto** spet malo krenila proti vrhu. Prednost domačega igrišča je imela tudi **Genova,** ki je v tekmi z **Lazion** dosegla neobičajni izid **6 : 5.** — Tudi na torinskem igrišču je zmaga pripadla domačinom, in sicer **Juventusu** v tekmi z **Bologno** s **3 : 1.** — Senzacijo dneva tvori remis z **1 : 1,** s katerim se je moral **Livorno** doma zadovoljiti v tekmi z »začetniki« iz **Barija** — Lepo priložnost za zmago je zamudila **Triestina,** ki je imela goste iz **Ambrosiane;** moštvi sploh nista zadeli v mrežo **(0 : 0).**

Stanje točk po VII. kolu je v diviziji A naslednje: 1) **Livorno 13,** 2) Torino 10, 3)—4) Genova in Fiorentina 9, 5)—7) Roma, Ambrosiana, Bari 8, 8) Lazio 7, 9)—10) Juventus in Milano 6, 11)—13) Bologna, Triestina, Vicenza 5, 14)—15) Venezia in Atalanta, 16) Liguria 3 točke. (Roma in Liguria sta odigrali eno tekmo mani.)

V DIVIZIJI B

je šlo to pot — tudi že sedmič zapovrstjo — bolj ali manj po napovedih. Spezia — to je bilo važno — je zmagala v težki preskušnji v Palermu, pa tudi Napoli in Padova sta si kot naslednja dva najmočnejša prištela ves izkupiček, tako da je na vrhu tabeli vse ostalo pri starem. Na dnu je še manj sprememb; zadnja dva sta Siena in Mater iz Rima s 3 točkami.

Srečanja zadnje nedelje so dala naslednje izide:

Pro Patria — Pisa 1 : 0, Novara — Pescara 1 : 1, Allessandria — Savona 5 : 0, Modena — Cremonese 3 : 0, Brescia — Udinese 3 : 2, Anconitana — Siena 1 : 0, Spezia — Palermo 2 : 0, Padova — Fanfulla 4 : 1, Napoli — Mater 5 : 0.

* * *

Iz divizije C beležimo redno samo gibanja v okrožju A, kjer so znana moštva dosegla naslednje rezultate:

Pro Gorizia — Vittorio Veneto 2 : 1. Pieris — Ponziana 1 : 0, Mogliano — Fiumana 2 : 2.

Švica—Švedska 3:1

V Curihu je bila v nedeljo odigrana mednarodna nogometna tekma med Švedsko in Švico, ki so jo domačini dobili čisto zasluženo s 3 : 1 (1 : 0).

Vodstvo so dosegli sami v 13. min po Friedländerju in pri tem edinem zgoditku je ostalo do odmora. V drugem delu igre so Švedi izravnali iz enajstmetrovke, toda nov vodilni gol za domače je bil dosežen ob enaki priložnosti. Švicarji so slednjič v 26. min. zapečatili svojo zmago še s tretjim zgoditkom.

Sodil je to tekmo znani nemški sodnik dr. Bauwens.

•

s— **Prvenstveni izidi z Dunaja.** Zadnjo nedeljo so se prvenstvene tekme na Dunaju končale takole: Avstria-Admira 2 : 2, Rapid — Wacker 4 : 1, WAC — Sturm (Gradec) 2 : 0, Vienna — FAC 8 : 6, Sportklub — Reichsbahn 3 : 1.

s— **Dva važna izida iz Nemčije.** V finalni tekmi za Tschammerjev pokal je moštvo München 1860 v berlinskem olimpijskem stadionu premagalo renomirano enajstorico Schalke 04 z 2 : 0. V zaključnem nastopu za zvezni pokal je reprezentanca Dolnjega Porenja slavila tesno, toda zasluženo zmago nad izbrano ekipo Nordmarke z 2 : 1.

Table-teniški turnir pri Hermežanih

Zmagi Korotanca Bradaške v glavnem in Hermežana Bogataja v tolažilnem delu tekmovanja

Med tableteniške prireditelje se je v nedeljo uvrstil tudi Hermes, ki je v lepi Mikličevi dvorani, kjer je bilo videti tudi mnogo nove opreme za to sportno panogo, priredil svoj prvi turnir z malo žogico. Zelo bogata je bila to pot tudi izbira daril, med katerimi je najlepše poklonil tajnik Pokrajinskega Dopolavora Liberati. Organizacijska stran prireditve, ki je bila vseskozi na višku, je bila v rokah tajnika Pušenjaka. Po končanem turnirju je številne udeležence turnirja pozdravil z jedrnatim bodrilnim nagovorom predsednik Hermesa viš. svetnik dr. Anton Mauri.

Trnir, na katerem je sodelovalo okrog 50 tekmovalcev ne glede na verifikacije, je bil razdeljen v dve ločeni tekmovanji, glavno in tolažilno. Kako pester je bil skoraj celodnevni spored tega turnirja, kaže najbolj, da je bilo za končno oceno odigranih nič manj kakor 120 iger. Razveseljivo je, da je bilo tudi zanimanje občinstva za to tekmovanje izredno veliko, kar je bilo dozdaj le zelo redko pri table-tenisu. Tehnična stran prireditve je v glavnem potekla po pričakovanjih. V glavnem turnirju je zmagal Bradeška, član Korotana, v tolažilnem pa Hermesov predsednik Bogataj.

Izmed obilice podrobnih rezultatov navajamo samo naslednje:

II. kolo: Dular-Kastelic 2:0, Milanovič-Šubert 2:0, Recek-Bradeško II 2:0, Strojnik Aleš-Gregorič 2:0, Strojnik Roman-Florijančič 2:0, Strojnik III - Sedej 2:1, Merala-Dekleva 2:1, Bradeško I - Tušar 2:0.

III. kolo: Milanovič-Dular 2:1, Strojnik A.-Recek 2:0, Strojnik R.-Strojnik III 2:0, in Bradeško-Merala I 2:0.

Finalne igre: Bradeško-Strojnik A. 3:0 (21:17, 21:14, 21:19), Strojnik R.-Milanovič 3:0 (21:11, 21:16, 21:17), Strojnik A.-Milanovič 3:1 (19:21 21:19, 21:6, 21:18), Bradeško-Strojnik R. 3:1 (21:19, 21:19, 19:21, 21:18), Bradeško - Milanovič 3:1 (21:18, 20:22, 21:12, 21:15) in Strojnik A.-Strojnik R. 3:2 (21:13, 17:21, 21:7, 18:21, 21:10).

Končna ocena: 1. Bradeško (Korotan) 3 zmage 2. Strojnik Aleš (Korotan) 2, 3. Strojnik Roman (Hermes) 1, 4. Milanovič (Hermes) 0 zmage.

Tolažilni turnir

III. kolo: Bogataj-dr. Žebot 2:0, Peterca-Kocmur w. o., Merala II - Bakovnik 2:0, Potočnik-Sajovic 2:0.

IV. kolo: Bogataj-Peterca 2:0, Merala II-Potočnik 2:1.

Finale: Bogataj-Merala II 2:0 (21:18, 21:13).

---

v puščavi izkrcati z ladje in iti v karanteno, ker je izbruhnila kolera. Tu zbudi pozornost mladega zdravnika, ki ga vzame za svojega asistenta. Tako doživi Ibrahim peklenske strahote epidemije v puščavskih naselbinah, spoznavajoč hkrati vse nedostatke egipčanske zdravstvene službe. Nato zboli še sam in ga rešijo dobesedno iz groba. Ko ozdravi in ga odpuste iz karantene, krene proti Kairu. Na poti se ustavi v neki vasi in ostane nekaj časa med vaščani. Tu doživi svojo prvo ljubezen Zala moslinka Aziza se poslej pojavi še dvakrat v čisto izpremenjenih okoliščinah na poteh dr. Ibrahimovega težko preizkušenega življenja. Ta ljubezen, katere nezvestobo odkupi ja Aziza z mučnimi ponižanji, ostane Ibrahimu vse življenje najintimnejša srčna zadeva.

Tretje poglavje se dogaja v Kairu. Siromašen, ves prepuščen samemu sebi, se Ibrahim posveča študiju medicine. Z živimi podobami nam slika pisatelj življenjske razmere egipčanskih medicincev in njih borbe, da se pretolčejo do cilja; obenem kaže, kako vnet je mladi Ibrahim za kulturno in zdravstveno povzdigo svojega ljudstva, za boj zoper ponižujoče siromaštvo in nevednost. Ustanovi posebno šolo za otroke, da bi jim dal nekaj osnovnega znanja in posebej še prvih pojmov o higieni; zbog tega pride v konflikt s policijo pod angleškim vodstvom in ga celo zapró. Čudno naključje ga zbliža s princem Alijem, ki postane naposled njegov Mecen. Zanimivo in napeto so opisani dogodki z veliko opico in s švedskim profesorjem Larsonom.

Četrto poglavje se suče okrog kairske splošne bolnišnice in vseučiliščne klinike Kasr-el-Aini. Ibrahim je dosegel prvi veliki smoter: postal je doktor medicine. Nameščen je v tej bolnišnici in se posveča kirurgiji. Na porodniškem oddelku odkrije Azizo in jo naposled vzame na svoje stanovanje, ne zato, da bi mu bila ljubica, marveč da bi jo rešil pred nravnim propadom in vzgojil v nji vrlo Egipčanko. Aziza mu pripoveduje svoje doživljaje v hiši Saida paše. Kljub vsej ljubezni pa primitivno falaško dekle ne razume vzvišenih namenov Ibrahima, in ko ne uspe, da bi ga napravila za ljubimca v vsakdanjem pomenu besede, se speča z njegovim najboljšim prijateljem, medicincem Abudakrom. Ibrahim doživi svoje ne[illegible] vendar si pridobiva v poklicu kot izboren operater čedalje uglednejši položaj.

Peto poglavje se dogaja v mestu Domnoorahu v Delti, kamor pošiljejo našega »hakima« kot kirurškega asistenta v državni bolnišnici. Pisatelj slika primitivne razmere v tem zdravstvenem zavodu, strašno koruptnost osebja in zanikrnost zdravnikov, posebej še ravnatelja bolnice dr. Kolalija. Mladi zdravnik se skuša boriti zoper razmere, plavati proti toku, pomagati ljubljenemu ljudstvu, ki se nanj vali teža vseh prilik in neprilik, toda razmere so močnejše. Koruptni spletkarji zmagajo nad njim in zdravstveni departmà odredi njegovo degradacijo in premestitev. V tem poglavju so nekatere človeško tople epizode, kakor na pr. Ibrahimova skrb za pohabljenega snažilca čevljev Omara in Ibrahimov ljubavni odnos z lepo Grkinjo Heleno.

Šesto poglavje se odigrava v Edfuju, v črni Uubiji, v kraju brez bolnice in v še bolj primitivnih razmerah, kakor jih je bil vajen doslej. Tudi tu se dr. Ibrahim dobro vživi in skuša v svoji idealistični ljubezni do trpečih Egipčanov delati za blagor prebivalstva. Neki indski romar mu prerokuje da bo kmalu srečal angleško žensko, ki mu bo usodna. In res pride kmalu v stike z bogato ladyjo Avonsko ki se na svoji dahabiji pripelje po Nilu. Dr. Ibrahimu uspe to, kar ni uspelo drugim slavnim zdravnikom: napravi pravilno diagnozo ladyjine bolezni in jo v svoji primitivni, a snažni in ustrezni zasebni kliniki napoveduje uspešno operira. Lord Avonski ga nagradi z visokim honorarjem, in ko skuša koruptni načelnik zdravstvenega departmana izvabiti od njega del tega honorarja, se Ibrahim odloči, da izstopi iz državne službe in da pojde v Anglijo in se ondi izpopolni v kirurgiji.

Sedmo poglavje ima značilni naslov »Domov«. Dr. Ibrahim je prakticiral dolga leta v Londonu, si pridobil mednarodni sloves in veliko premoženje. Vedno ga mika domov, v sončni Egipt, k Nilu, tja med njegov ljubljeni narod, vendar se ne more odtrgati delu. Šele ko zboli za tuberkulozo, zapusti London in se napoti z zvestim berberskim slugo v Davos. V Parizu pa ga znana družba zvabi v neko nočno zabavišče, kjer odkrije med plesalkami — ljubljeno in nepozabljeno [illegible] nehvaležne Azizo. Sklene, da jo reši s poti pogube; po raznih nevšečnostih mu to uspe. Zdaj ne gre v švicarske gore, marveč domov — v Egipt, da ondi sklene svoje življenje ob strani Azize, prepuščajoč vse veliko premoženje svojemu narodu in njegovi borbi zoper bolezni in siromaštvo.

Milano

Bežen pogled na visoke stavbe velemesta pod zasneženimi Alpami

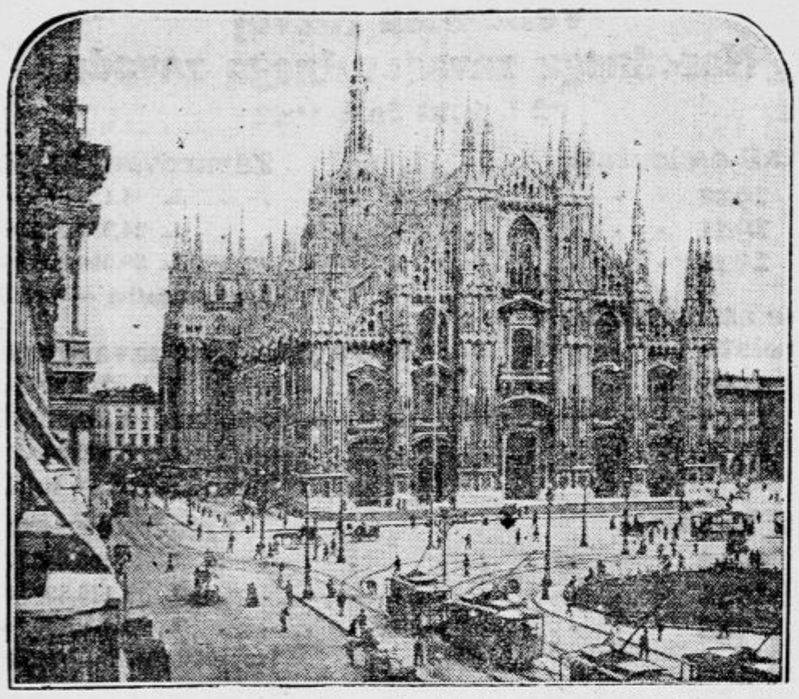

Sodobna velemesta, ki se stalno širijo, se nenadoma znajdejo pred vprašanjem, ki včasih ni tako lahko rešljivo: pred pomanjkanjem prostora. V takem primeru imajo arhitekti mnogo skrbi in se navadno zatečejo h gradnji večnadstropnih palač-nebotičnikov.

Prostora primanjkuje tudi Milanu, ki se stalno in hitro širi ter šteje danes mnogo nad milijon prebivalcev. Vzporedno pa narašča tudi njegov gospodarski pomen. Prav zaradi pomanjkanja prostora so začeli pred leti z gradnjo nebotičnikov, ki jih danes štrli pod nebo že prav lepo število. Milano je namreč mesto z največjim številom nebotičnikov v Italiji.

Toda preden so začeli graditi prve nebotičnike, so se pojavili mnogi, ki se nikakor niso hoteli sprijazniti s to mislijo in so načelno odklanjali take stavbe. Ni dvoma, da so se danes z njimi sprijaznili. Prvi nebotičnik v Milanu je bil zgrajen pred prvo vojno po načrtih inženirjev Lavenija in Daccoja v ulici Torino. Občinska stavbna komisija je komaj dovolila, da sme biti stolp novega poslopja, ki se imenuje »Trgovska hiša«, visok 25 m! Višina 25 m je igrača, kajne? Danes da, takrat ne! Takoj po vojni pa je vzbujala pozornost nova, 30 m visoka palača, ki jo je gradil inž. Airoldi na trgu Missori in je bila podobna prvi. Leta 1925 sta zrasli vitki stavbi na Piemontskem trgu, ki ju je projektiral arh. Gortani. Visoki sta po 43 in 40 m. Takrat bi bili rasli novi nebotičniki kakor gobe po dežju, če bi bila to dovolila mestna občina. Na začetku korza Venezia gospoduje sivi okolici 12nadstropna stavba, na trgu Sv. Babila pa 54 m visoko poslopje »Snia-Viscosa«. V neposredni bližini stoji še 13-nadstropna palača »Galleria Ciapaglini«, ki je last neke turinske zavarovalne družbe.

V ulici princa Humberta je 8nadstropna palača podjetja Montecatini, malo dalje, na trgu Fiume, kjer je bil včasih stari glavni kolodvor, pa so zgradili s privoljenjem mestne občine, ker je ozemlje kakor nalašč za višja poslopja, nekaj okoli 40 m visokih palač. Najvišji v tej skupini je 60 m visoki nebotičnik arh. Baciocchija; tu bodo zgradili še eno tako palačo, ki je doslej najvišja v Milanu. Ko bo trg Fiume v celoti zazidan s projektiranimi palačami, bo imel tujec, ki se pripelje z železnico v mesto, že takoj po izstopu iz vlaka verno sliko sodobnega Milana. Kakšna razlika je med novim in starim delom mesta! Med ravnimi in širokimi cestami z visokimi palačami ter prostranimi trgi in ozkimi, temnimi in krivimi ulicami.

Kakor rečeno, je nebotičnik na trgu Fiume trenutno najvišji v Milanu, a v načrtu je nov, ki bo štiri metre višji. Visoke stavbe pa so že tudi v starem delu mesta; sezidali so jih na mestu starih, porušenih. V neposredni bližini pa je 40 m visoka palača Bance di Roma v Poštni ulici, še višji pa je stolp justične palače iz lepega marmorja, ki meri 70 m. Malo dalje sta dve veliki, po 30 m visoki palači na trgu Cinque Giornate. Ta trg je eden najlepših delov mesta.

Toda še zmeraj najvišji in meščanom najljubši nebotičnik, ki napravi vtis, kakor da se resnično dotika nebesnega svoda, je glavni obelisk Duoma, ki je visok 109 m in ima na vrhu kip Madone.

Kaj vse je z vrtoglave višine videla svetnica! Gospostva, republike, kraljevine, Špance, Avstrijce, Francoze in spet Avstrijce ter slavo velike in močne Italije; sijaj in bedo, potrtost in junaštva. Počasi zori zgodovina, dogodki in dobe pa vtisnejo svoj pečat prav v stavbe. Velike sodobne palače so znak nove rasti in novih stremljenj k socialnemu in gospodarskemu napredku.

Nemška strokovna šola v Bratislavi

V Bratislavi je bila 1. novembra otvorjena nemška strokovna šola za ženske poklice. Pouk bo trajal tri leta, prvi dve leti se bodo pripravljale gojenke za ženske poklice, tretje leto bo pa obsegal razne obrtniške stroke. Tretji letnik bo obvezen samo za tiste gojenke, ki se bodo hotele posvetiti obrtništvu.

Blagfo Pantaleo-Griša Koritnik:

Pobliski luči

Pobliski luči — vsak zvok iz daljave
tožeč prihaja na uho mi trudno
in skrivoma odprhne, da le jek ostane,
v ozračju se loveč, iščoč pristana —
tako kot duša moja nejeverna,
ki v sanje več ne vêruje, zapada v spanje.

Da, luč slepeča — luč prižigajoča
notranji plamen, ki prikrit ubija,
notranja daljna, nema, gluha nada:
soseda žalesti in malodušju —
resničnosti, katere ti ne vidiš.
... Zakaj ne vnameš se, ledeno ljudstvo?

Ne vêrujem več v sanje, v teh edino
plamti ljubezen in kot vonj kadila
človeško dušo neminljivo mami ...
A žalno prebujenje le ostane živo.

Kot ženska, ki brez slednje jasne luči,
zgubi svoj um in veljo ter omahne,
predajam veder se opazovalec
življenju pristnemu — bolesti neločljivi,
ki skriva se, a me vsekdár spet najde.

O ve bridkosti moje daljne, preresnične,
o luč, ki gasneš, a nikdár ne ugasneš:
zakaj sem sam in mi je vera v grozo?
Zakaj trpim to, po čigavi krivdi?
Naj mar preskušnja srcu bo nagrada?

O, ljubim bol in jok in srčno bedo,
a srcu ne verjamem in se vdajam
pregrehi, blatu, slednji umazaniji —
tej čisti govorici hotnice, ki nosi
ljubezen na jeziku in brezdušno skruni
najdražji znak ljubezni in zvestobe.

O malodušnica — povrni se ob zori,
da sonce te ogreje in te pot povede
po luči živi in brez slednje sence.

O stôri, da bridkost in skrb premine
kot pusta megla, prepuščena vetru,
in vera gre v obnovo in besedo.

250 let stara opera

Ob koncu 17. stoletja so bil tudi v Nemčiji knežji dvorci edini, kjer se je gojila opera. To je tudi razumljivo, saj so imeli na razpolago vse za sijajne uprizoritve. Tu se je lahko opera najbolje razvijala. Mestne občine so imele le v redkih primerih lastne opere. Med takimi izjemami je bilo mesto Leipzig, ki je imelo lastno opero že v 17. stoletju. Mesto je hotelo s tem ustreči mnogim tujcem, ki so prihajali trikrat na leto v Leipzig na velesejem. Tako so lahko tujci združili prijetno s koristnim.

Opero v Leipzigu je ustanovil kapelnik na dvoru saškega kneza v Dresdenu Strungk. Vladar mu je dovolil zgraditi v takratni glavni leipziški ulici prvo operno gledališče. V pičlih 30 letih je uprizorila leipziška opera samo med velesejmi 104 opere. Prva opera je obstojala do leta 1720 in je uprizarjala samo nemške opere. 24 let pozneje se je pa pojavila v Leipzigu potujoča italijanska skupina, ki je uprizarjala italijanske opere. Pozneje so z velikim uspehom uprizarjali poleg domačih tudi tuje opere. Prve trajne temelje je pa dobila operna umetnost šele, ko je prešlo gledališče leta 1817 v mestno upravo. Najslovitejši nemški orkester Gewandhausorkester je postal takrat mestni orkester in temelj opere. Leta 1868 je dobila opera svoje novo poslopje, v katerem deluje se zdaj. Tu je do svoje smrti deloval tudi največji nemški dirigent Arthur Nikisch.

Medicinska predavanja

Rektor berlinske univerze prof. dr. Lothar Kreuz je predaval 2., 3. in 4. t. m. v Bukarešti o zdravljenju in zaposlitvi vojnih invalidov. Prvo predavanje je bilo na medicinski fakulteti bukareške univerze. Tu je predaval dr. Kreuz o potrebi najnovejše amputacije nog in rok. Članom anatomsko kliničnega društva je predaval o zdravniškem obnovitvenem delu pri težkih amputacijah rok in nog. Zadnje predavanje je bilo splošnega značaja in prisostvovali so mu tudi mnogi povabljeni gostje med njimi soproga maršala Antonesca. Sloveči berlinski zdravnik in učenjak je sklenil zavzeti se tudi za rumunske vojne invalide, in bo sodeloval s pristojnimi rumunskimi oblastmi.

Fronte orientale: Il Generale Messe consegna ai soldati del Corpo di Spedizione Italiano in Russia il nastrino della campagna invernale germanica — Vzhodna fronta: General Messe izroča vojakom italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji trak nemške zimske kampanje

MODA IN DOM

Beli ovratnik tudi na zimskih oblekah

Spomladi nas spominjajo beli ovratniki na volnenih oblekah na prvo belo cvetje, ki se razcveta v gozdu in na tratah. Zato

je že prešlo v navado, da vsako pomlad okrasimo volnene obleke z belimi ovratniki. Vendar pa se nam zdi, da smo sveže beline še bolj potrebne pozimi, ko je vse okoli nas temno in mračno. Zlasti črne in temnomodre popoldanske obleke so videti dosti bolj praznične, če jih opremimo s svežo belo garnituro.

Za malega dečka

Dostikrat vzdihujejo mamice: oblačiti deklice res ni nobena umetnost, za dečka

pa ne vem, kaj naj bi šešila, da bi bilo lepo in vendar ne preveč nakičeno! Ko gre deček v šolo, se njegova oblačila po kroju in izdelavi seveda skušajo čim bolj približati oblekam odraslih moških, do šestega leta pa je deček v mamičinem okrilju še vse preveč otročji, da bi nosil moško krojeno jopico. V tej starosti se mu najlepše podá bluza, ki mu nadomestuje »moško« srajco, a je krojena dosti bolj po modni domišljiji. H kratkim hlačicam iz trpežnega volnenega tvoriva napravi dečku mamica več takšnih bluz iz pralnega blaga pa tudi iz tople volnene flanele, da je preskrbljen za vse letne čase. Nekaj takih bluz predstavlja naša skica — preproste so in vendar ljubke. Doma pletena topla jopica pa bo najlepše izpopolnila dečkovo novo oblačilo.

Dve zabavni zaponki na reverjih

Cvetlice na reverjih — to je že nekaj povsem navadnega, razen tega pa se nam zdi, da pozimi cvetlice niso času primerne.

Kaj ko bi poskusile z drugačnim okrasjem: z dvema zabavnima zaponkama iz emajlirane kovine, ki sta enake velikosti in se ujemata tudi po zamisli. Obe zaponki pripnemo na levo in desno stran vratnega izreza. Tako okrasje na reverjih učinkuje originalno in okusno.

* * *

Lepota in zdravje

Pričnimo s telesom in sicer kar precej z najtežjo preizkušnjo: vsakdanje mrzlo umivanje ali mrzla prha spadata med tista dejanja, ki bi morala biti obvezna, ker je neogibno potrebno za dober krvni obtok in poveča duhovno in telesno zmogljivost. Po umivanju z mrzlo vodo se počutimo kakor prerojeni, navdajata nas volja in veselje do dela. Zato pa — kar pogumno pod mrzli curek! Le če ste slabokrvni ali preveč živčni, se lahko umijete z mlačno volo. Ali pa ste čudovito topli in dobro razpoloženi? Tedaj kar krtačo v roke! Krtačiti se morate vselej od spodaj navzgor — vedno proti srcu. Po takšni masaži se boste ure in ure počutile sveže. Tako, ste končale? Ne, za telesno nego je potreben še higienični puder, ki ga dobite v vsaki drogeriji. Nikar se ne vprašujte, če se rade potite ali ne. Pudranje telesa spada v vsakem primeru k telesni toaleti — kakor jutranje in večerno umivanje zob.

* * *

Malo se posladkajmo!

Sladki žlikrofi. Testo za žlikrofe napravimo iz 1 jajca, 15 dkg moke in 4 žlic vode. Za nadev pa dobro stlačimo v skledi kuhanih 5 srednje velikih krompirjev, nekaj zmletih orehov ali lešnikov ali dve žlici rožičeve moke, vse to zabelimo z žlico masla in zalijemo z žlico mleka, nato pa pridenemo malo soli, sladkorja, drobtin in 1 jajce. Vse dobro pomešamo in polagamo kupčke nadeva na tenko razvaljano testo za prst narazen. Kupčke pokrijemo s testom, pritisnemo ob robu s prstom in obrežemo z zobčastim kolescem. Kuhamo jih v slanem kropu 15 minut, nato pa potresemo z drobtinami in vroče serviramo.

Kuhani jabolčni štruklji. Najprej napravimo vlečeno testo iz 1/4 kg moke, 1/8 vode, enega jajca in 1 žlice olja; dobro pogneteno pustimo 1/2 ure počivati. Nato napravimo nadev iz 4 žlic mleka, 1 jajca, 1 pesti koruznega ali pšeničnega zdroba in 2 žlic sladkorja. Vse to dobro pomešamo in razmažemo po razvlečenem testu, nato potresemo z olupljenimi, razrezanimi jabolki, drobtinami in s cimetom. Testo zvijemo skupaj, zavijemo v namočen prt, povežemo z nitjo ter skuhamo v osoljenem kropu. Kuhane štruklje zabelimo z drobtinami in potresemo s sladkorjem.

Madžarski železniški promet

Predsednik madžarskih državnih železnic je objavil podatke o lanskem prometu. Madžarsko železniško omrežje je bilo lani 31. decembra dolgo 10.692 km. Vlaki so prevozili lani blizu 66 milijonov km ali 10 milijonov km več kakor predlanskim. Na potniški promet odpade 31.81, na blagovni pa 34.14 milijonov km. Blagovni promet se je povečal za 20.85 km, dočim se je potniški skrčil za 4,000.000 km. Državne železnice so prevozile lani nad 40 milijonov ton robe. V primeri s predlanskim letom je bil tovorni promet za 7,000.000 ton večji. Ena tona je prevalila povprečno 173 km. Mnogo se je prevažalo premoga. Tako znaša porast prometa nad 20%. Največji porast in sicer 188% je bil pa dosežen pri sladkorju. Na drugem mestu je bil rezan les s 145%. V osebnem prometu je znašalo število potnikov, ki so voznino plačali 121,000.000 ali 11,000.000 več kakor predlanskim. Dohodki so znašali 661, izdatki pa 597 milijonov pengö. Avtobusne proge državnih železnic so bile lani dolge 67.752 km. Avtobusi so prevozili 8.66 milijonov potnikov ali 43% več kakor predlanskim.

Kadar prodajaš ali kupuješ — preglej »Jutrove« male oglase!

Neme priče ljubljanske preteklosti:

Zgodovina ljubljanske mestne hiše

Ponos vsakega mesta je njegova mestna hiša ali rotovž. Zgodovinar Ivan Vajkard Valvasor poroča v slovečem veledelu »Ehre des Herzogtums Krain«, da je stala v Ljubljani prva mestna hiša na Starem trgu — morebiti na prostoru sedanje hiše št. 4 oziroma potemtakem, kjer se je on rodil.

Takratna zelo majhna Ljubljana se je raztezala na desnem bregu Ljubljanice na ozemlju med začetkom sedanje Karlovške ceste ali koncem dandanašnje Sv. Florijana ulice pa do čevljarskega mostu, kjer so bila **mestna** vrata. Toda nič kaj verjetno ni, da bi postavili nekdanji meščani **zastopstveno** mestno hišo kot središče političnega, družabnega in poslovnega življenja prav na skrajni mestni rob in tik mestnega obzidja. Kar čudno pa se mora zdeti to vsakomur, kdor ve, da so se nahajali v neposredni bližini (dandanes Pod trančo) zapori, v katerih so često gnjavili sodni uslužbenci zločince, da se je razlegal njihov obupni krik daleč naokrog, odnosno je razburjal vso okolico ter utegnil hudo motiti brezhibno uradovanje v mestni hiši.

Za časa, ko se je jela vzpenjati iz tal prva mestna hiša ljubljanska — kakor znano, je bilo to leta 1297. — je imelo mesto največ hiš okoli sedanjega Sv. Jakoba. Zato je moči komaj misliti, da bi morala hoditi pretežna večina stanovalcev, kadar je imela uradne opravke, izven mestnega osredka. In pri tem se ne sme prezreti še dejstvo, da je bila nekdaj mestna hiša v vsakem pogledu še dosti večjega pomena, kakor je dandanes. V vseh srednjeveških trgovinskih mestih, med kakršna se je uvrščevala lahko tudi Ljubljana, je bila mestna hiša s kolikor le mogoče prostornim predhišjem domala in brezizjemno povsod sredi mesta.

Proti koncu štirinajstega stoletja se je odločilo mesto za gradbo svoje nove hiše. Zanjo so izbrali prostor, na katerem stoji tudi sedanji rotovž, torej prav tako dovolj obširen, da je dobila mestna hiša čim več praznine pred seboj. To vse kaže in nas prepričuje, da je stala tudi prva mestna hiša gotovo na kraju, z večjim prednjim prostorom, za kakršnega ni mogoče imeti zgoraj omenjenega. Pač pa nahajamo v stari Ljubljani takšen primerni kos sveta tam, kjer se stikata dandanes Stari trg in Sv. Florijana ulica, prav za prav kjer je nekdanji stiški dvorec (Stari trg št. 34).

Prvotna mestna hiša je bila enonadstropna. Vanjo so držala široka železna vrata s svetilkama ob njih. Hišne stene sta poživljali sliki. Ena je prikazovala ženo z zavezanimi očmi, sedečo na prestolu in predstavljajočo Pravico, zakaj v levici je držala tehtnico, v desnici pa meč. Druga — naslikan petelin — je opozarjala slehernega meščana na čuječnost. Razen slik sta se videla na hiši še grb ljubljanskega mesta in grb deželnega kneza. V bližini vrat sta bili klop, na kateri so tepežkali sodni hlapci obsojence, in železna kletka za zapiranje hudobnežev. Z železnega hišnega balkona so razglašali sodbe. Hiša je imela stolpič z uro in vetrnico. Pred hišo je bil izza leta 1655. vodnjak s Herkulovim kipom. Voda je pritekala vanj po cevih izpod Golovca. Kip, ki ga je izklesal Gašper Dolmesinger, je zdaj na magistratovem dvorišču.

Ker je rasla poleg vodnjaka košata lipa, so označevali ljudje ta mestni del kar kratko z imenom »Pod lipo«. Tu so bile po navadi vse različne zabavne prireditve. Stara pripovedka pravi, da je prišel njega dni mičen, čedno napravljen mladenič na veselico, med katero je plesal z brhko Šeferjevo Urško. Toda mladenke ni vrtel samo krog lipe, marveč jo sukal tudi po sedanji Stiški ulici proti Ljubljanici. Rajalca, dospela na rečni breg, sta zdrknila hipno po njem v vodo in izginila v valovih. Ljudstvo je prepričevalno trdilo, da ni bil zali fantič nihče drugi ko povodni mož. Pesnik dr. Francè Prešeren je snov pripovedke mojstrski porabil za balado z istim naslovom.

Ko se je razširilo mesto od Tranče do dandanašnjega Krekovega trga, je sezidal mestu Ljubljančan Peter **Bezlaj** leta 1484. na sedanjem Mestnem trgu novi rotovž. Hiša je bila enonadstropnica s stolpičem na strehi. Slonela je na dveh mogočnih podstavkih ter imela v vrsti štiri okna, v pritličju pa širok pokrit privoz. Ogla njenega kamnitega ospredja (fasade) sta krasili sohi Adama in Eve, deli kiparja Janeza Lipca, ki ju hrani, precej pokvarjeni, zdaj mestni muzej v Gosposki ulici št. 15. Evina soha je bila znana širom po svetu, kajti tujci, prišedši v mesto, so si jo z zanimanjem ogledovali, a potujoči rokodelci so vpraševali šaljivo drug drugega: »Ali si poljubil staro devico na ljubljanskem rotovžu?« Hišo je zunaj in znotraj poslikal Antonio Gerici. Pod zidcem je bilo naslikanih dvanajst sibil (vedeževalk). Med dvema oknoma se je videla naslikana v krasnem oblačilu Pravica, sedeča na prestolu in z več svetovalci poleg. Ob straneh sta bili upodobljeni Salomonova sodba in Kambizova sodba. Poslednja je bila med skupinami slik najznamenitejša. O njej sporoča zgodovinopisec Janez Anton pl. Thalberg (Dolničar), da je bila »preslovečа« in da so jo Italijani in sploh drugorodci izredno hvalili. Nadalje so bile upodobljene še štiri čednosti — znanost, previdnost, srčnost, modrost — ki so jih imeli že prednamci za neogibno potrebne zlasti mestnim očetom. Posvetovalnico so krasile slike (poslednja sodba, portreti cesarjev in cesaric) in črtež ljubljanskega mesta.

Takrat Ljubljani še ni načeloval župan, ker je bila prva oseba, ki je vedrila in oblačila v mestni hiši, edino mestni sodnik.

Stoprav leta 1504. je podelil cesar Maksimilijan I. mestu svoboščino, da si sme prosto voliti župana. Zato je bil izvoljen na sv. Marjete dan (13. julija) tedanji mestni sodnik Janez **Lantheri** za ljubljanskega župana kot prvi v že precej dolgi dosedanji vrsti teh dostojanstvenikov.

Ljubljani je začela postajati sčasoma mestna hiša zaradi trajno zvišujočega se števila prebivalstva in z njim kolikor toliko tesno združenega večjega prometa in upravnega poslovanja kajpada premajhna. Zategadelj so se ukvarjale odločujoče glave venomer jače z mislijo, kako odpomoči naraščajoči stiski glede obširnejših uradnih prostorov. Zamisel, da bo treba v doglednem času mestno hišo vsekako prikladno povečati ali pa celó podreti in ji nadomestiti z novo in obstoječim okolnostim ustrezajočo, je pridobivala tako rekoč od dne do dne čedalje več privržencev in tudi stvarnosti. Jasno dokazuje to knjižica »Curia Labacensis«, izšla leta 1680. Iz nje se dá namreč lahko povzeti ugibanje, kakšna naj bi bila nova mestna hiša, ko stara ni več zadovoljevala splošnosti. Tako poroča ta vir, da je napravil neki nizozemski kapucin, brez dvoma po dobljenem naročilu, načrt za novo mestno hišo, ki naj bi bila zgrajena v staronemškem slogu. Toda taki nameri je odločno zoprval ugleden domači mož — prejkone stolni dekan, še spred omenjeni Dolničar — ki je na dolgo in široko razkladal pomisleke ter priporočal zgradbo, katera bi utegnila najprimerneje zadostovati tedanjim in bodočim ljubljanskim mestnim razmeram in predvsem resnično nujnim potrebam. Gradnjo sámo pa so odlagali navzlic vsemu na poznejši čas, po vsej priliki zgolj iz denarno gospodarstvenih razlogov.

Sijajni položaj mesta proti koncu sedemnajstega stoletja, ko sta izvrstno procvitali obrt in trgovina, je silil bolj in bolj k odločitvi za zgraditev take nove mestne hiše, s katero bi se moglo mesto res ponašati pred svetom. In kakor nalašč se je skoraj ob istem času ustanovila v Ljubljani **»Academia operosorum«**, sestoječa iz delavnih in mnogih vrlo izobraženih mož, ki je bila povsem vredna svojega naziva. Z njo je napočila zlata doba za ljubljansko stavbarstvo, saj so na njeno pobudo sezidali v mestu precej znamenitih stavb, med drugimi na primer stolnico, uršulinsko in šempetrsko cerkev, ter prenovili knezoškofijski dvorec. Kakor se zdi, je nemara še vse to, razen če take nujne in povoljne rešitve vprašanja o novem rotovžu, bolj [illegible] vplivalo, da ga je mestni svet slednjič vendarle sklenil zidati.

Od ledine do črne zemlje

Ledinska zemlja, obdelana v zadnjih letih, se ne bo tako hitro spremenila v prstenino kakor želimo

Humus, črnica, sprstenina, črna zemlja, vrtna zemlja — so imena le za isti pojem. Črne zemlje se pa seveda precej razlikujejo med seboj. Vsaka črna prst še ni sprstenina v pravem pomenu besede. Tudi črna šotna zemlja ni povsem istovetna s sprstenino. Prav tako ni pomešana vsaka zemlja, čeprav je dobra ter rodovitna, enako s humusom: nekatera ga vsebuje več, druga manj. Črna, vrtna zemlja je ideal meščanskih obdelovalcev vrtov. Novi mestni okraji, ki so vrtno mesto v pravem pomenu besede, so se razvili na ozemlju nekdanjih travnikov in njiv. Meščani so ob svojih domvih začeli urejevati večje ali manjše vrtove. Toda marsikje zemlja ni bila dovolj dobra, da bi lahko dejala toliko, kakor bi želeli na tako majhni površini. Ta zemlja še ni »vrtna«. Posamezni meščani so dovažali ter kupovali vrtno zemljo od vrtnarjev in drugih posestnikov, da bi izboljšali ledino. Da je razlika med zemljo in zemljo, so sprevideli tudi zadnja leta mnogi meščanski obdelovalci zemlje, ki so zasadili lopate v ledine kakor pravi pionirji.

Marsikdo zavida Krakovčane in Trnovčane za njihovo črnico. Zemlja v Trnovem in zlasti Krakovem je res v pravem pomenu besede vrtna. Ljudje, ki so se šele v novejšem času začeli zanimati za zemljo ter obdelovanje, bi tudi želeli obdelovati svoje vrtove s takšnim uspehom kakor izkušeni krakovski in trnovski zelenjadarji. Morda kdo misli celo, da si lahko ustvari kmalu tako dobro zemljo, kakršna je v trnovskih in krakovskih gredah. Vedeti pa moramo, da je krakovski humus nastal v stoletjih skrbnega obdelovanja in gnojenja zemlje. Krakovčani, ki so bili podložniki križevniške komende, so obdelovali vrtove, kjer še dandanes uspeva tako lepa zelenjava že zdavnaj. Tudi tam v začetku ni bilo take lepe sprstenine. Humus je pri nas v veliki meri sad dela človeških rok. Nastal je pod ugodnimi pogoji, ne pa »sam od sebe«.

Ni mogoče točno določiti, kakšna kemična spojina je humus, kajti razlikuje se več ali manj po tem, iz kakšne zemlje, odnosno snovi je nastal. Če se pa oziramo na povprečne številke, je sprstenina zemlja, ki vsebuje 58—64% ogljika 35% kisika, 4.5% vodika in 2—8% dušika. Takšne zemlje je v srednje dobri zemlji le 3 do 5%.

Zakaj je prav sprstenina tako rodovitna? Če hočemo to razumeti, moramo tudi vsaj malo poznati življenje rastlin in čudoviti proces spreminjanja anorganskih snovi v organske. Rastlina, ki črpa hrano iz zemlje, potrebuje pri tem pomočnike, bakterije. Nevidna armada mikroorganizmov mora prej predelati zemljo, da razpade v spojine in raztopine, uporabne za rastlinsko hrano. Pri tem procesu opravlja pomembno nalogo tudi voda. Ko se črnica razkraja daje rastlinam hrano, ki jo imenujemo dušik; pri tem nastaja tudi ogljikov dvokis, ki raztopljen v deževnici omogoča topljenje fosforne kisline, kalija in apna. Črnica ali sprstenina je rodovitna tudi zaradi tega, ker je mnogo bolj rahla in luknjičava kakor n. pr. ilovica. Luknjičava zemlja vsebuje več zraka in je zato tudi toplejša, ker je zrak slab prevodnik toplote. Primes sprstenine težki, ilovnati zemlji torej popravi zemljo tudi fizikalno. Toda humus popravi tudi peščeno zemljo, ki postane bolj povezana, to se pravi da v resnici učinkuje nasprotno kakor pri ilovnati zemlji. Peščena zemlja se preveč razsipa in voda skozi njo prelahko pronica. Zato pa trpi zelo zaradi suše.

Razlikovati je treba med sladkim in kislim humusom. Sladki humus imenujejo tudi »nevtralni humus«. Nastane ob razkrajanju rastlinskih in živalskih odpadkov ob pristopu zraka. To bi moral obdelovalec zemlje vedeti, da bi primerno uporabil gnoj. Gnoja namreč ne smemo pregloboko podkopati ali podorati, kajti v globljih plasteh ne more do njega prodreti zrak. Kako globoko pa podoravamo gnoj ali rastlinske odpadke, zavisi predvsem od kakovosti zemlje. V rahli zemlji ga smemo podorati globlje. V peščeni zemlji ga je treba podorati globlje kakor v težki ilovnati. Sicer se gnoj spremeni v sprstenino tudi, čeprav do njega ne more prodreti dovolj kisika, toda tedaj nastane kisli humus. Po takšnem humusu postane zemlja kisla. Včasih ostane kisla dolgo dokler se dobro ne prezrači ali oksidira. To je pomembno, kajti mnogim rastlinam kisla zemlja ne prija. Predvsem zaradi tega je tudi potrebno oranje ali prekopavanje zemlje pred zimo, posebno, če je močvirna. Zemljo moramo dobro prezračiti, da jo tako razkisamo. Vedeti pa moramo tudi, da zemlja, ki vsebuje humusne kisline, ne vsebuje dovolj rastlinske hrane. Kisline razkrajajo snovi, ki jih rastlina potrebuje za hrano in voda jih izpira v globlje plasti, do kamor korenine ne sežejo. Po tem nam postane razumljivo, zakaj je potrebno globoko oranje pred zimo. Velikega pomena je pa tudi seveda, da preorana zemlja bolje premrzne ter postane rahlejša. S prekopavanjem ali preoravanjem zemlje pred zimo pospešujemo proces nastajanja dobre črnice.

Če torej želimo, da bi se ledinska zemlja, ki smo jo začeli obdelovati zadnja leta, vsaj sčasom spremenila v sprstenino, jo moramo marljivo obdelovati, a ne, kakor so delali nekateri, ki so zasadili v njo samo konico lopate. Prekopati jo je treba pred zimo. Seveda je pa neobhodno potrebno tudi gnojenje. Zato smo govorili, kako pomebno je, da si meščani pripravljajo kompost, ker jim primanjkuje hlevskega gnoja, in da si lahko pomagajo zelo z zelenim gnojenjem.

Modernizacija madžarskega telefona

V madžarskem državnem proračunu za leto 1943. so znatne postavke za razširjenje, vzdrževanje in organizacijo preobremenjenega bulimpeštanskega telefonskega omrežja. Za mestno telefonsko omrežje samo je določenih 5,100.000 pengö, za telefonsko omrežje po deželi pa 1,700.000. Za modernizacijo in razširjenje avtomatske telefonske centrale v Budimpešti je določenih 3,900.000, za organizacijo telefonske in radijske službe 12,600.000, za nove kable 4,300.000, za zgraditev nove kratkovalovne oddajne postaje pa 2,000.000 pengö. S tem investicijskim programom bodo opravljena najnujnejša dela.

Keltska stanovanjska hiša

Pri delih pri Anifu blizu Salzburga so odkrili sledove predzgodovinskih naselij: dve hiši, katerih ena izvira iz pragermanske dobe (bronasta doba), druga pa iz velikogermanske (mlajša železna doba). Zgradba iz bronaste dobe je bila iz lesa in je njen tloris meril 2.5 m × 3.8 m. Zgradba, ki je verjetno služila gospodarskim namenom, bi naj bila iz leta 1400 pred Kr.

Druga hiša, keltska stanovanjska hiša, ima tloris velikosti 3.45×2.50 m. V njej so našli številne predmete iz brona, železa, kamna in kosti. Iz razbitih kosov in drobcev so sestavili 26 posod. Hiša je bila grajena v trdnem bloku, dobro premišljena in opremljena s štedilnikom. Izkopali so tudi mnogo vsakovrstnega moškega in ženskega orodja.

Čudna ura

Čim se je človek polastil žepne ure, že je prepustil domišljiji in razpoloženju prosto pot in si izdelal svojemu okusu primerne ure. Marija Stuart, ki je bila vedno obdana z mračnimi vtisi, je naročila pri Caniersu v Bloisu »uro mrtvaške glave«, ki naj bi ji vedno govorila o minljivosti časa in človeškega življenja.

Ura je bila velika kakor mrtvaška lobanja. Izdelana je bila iz pozlačenega srebra. Na čelu lobanje je bilo videti prispodobe smrti, koso in steklo, na katerem si mogel razbrati ure. Oboje je bilo med palačo in kočico. Kolesje ure je bilo posnetek možganov in zaprto v srebrno hišico. Delovalo je obenem kot muzikalno uglašena igra zvonov, med tem ko je števílčnica predstavljala nebo. Na zadnjem delu glave je bil predstavljen čas kot uničevalec vsega.

Rumunija kupuje turški železniški materijal

Generalni direktor turških državnih železnic se je mudil nedavno v Bukarešti, kjer je bila sklenjena med obema državama železniška pogodba. Uprava rumunskih državnih železnic bo na podlagi te pogodbe nakupila v Turčiji mnogo železniškega materijala. Generalni ravnatelj rumunskih državnih železnic Orezeanu je že imenoval komisijo, ki bo odpotovala v Turčijo, da sklene kupčije. Ista komisija se bo mudila nekaj dni tudi v Bolgariji, da stopi v stik z zastopniki bolgarskih državnih železnic. Uprava rumunskih državnih železnic hoče namreč navezati čim tesnejše stike tudi z upravo bolgarskih državnih železnic. Od tega sodelovanja z obema državama si obeta Rumunija v pogledu železniškega prometa velike koristi.

Bolgarska zimska pomoč

Akcija za zimsko pomoč v Bolgariji je naletela letos na posebno velik odmev. Sicer je pa bila darežljivost prebivalstva Sofije od leta do leta večja. Leta 1937 je vrgla akcija za zimsko pomoč 1,200.000 levov, naslednje leto 2 milijona, leta 1939. že 3,200.000, predlanskim 5,000.000, lani pa celo 8,500.000. Letos so pa dali že prvi trije dnevi nad 3,000.000 levov. Ker so skoraj vsi darovalci svoje prispevke v primeri z lanskim letom podvojili ali potrojili, celo popetorili, se bo nabralo letos še znatno več denarnih srelstev kakor lani.

Kadar prodajaš, preglej »Jutrove« oglase!

I. N. A.

L'imponente sviluppo dello Istituto Nazionale delle Assicurazioni

dal 1922 al 1942

Veličasten razvoj Narodnega zavarovalnega zavoda

od l. 1922 do l. 1942

Capitali assicurati	**Zavarovani kapitali**
1922	**L. 4.133,845.346,—**
1941	**L. 24.983,555.064,—**
1942	**L. 29.000,000,000,—**
	(approssimativi — približni)
Nuove assicurazioni stipulate	**Nova sklenjena zavarovanja**
1922	**L. 714,365.942,—**
1941	**L. 4.191,913.624,—**
1942	**L. 5.500,000.000,—**
	(approssimativi — približni)
Premi incassati	**Vplačane premije**
1922	**L. 190,355.552,—**
1941	**L. 1.149,392.283,—**
1942	**L. 1.400,000.000,—**
	(approssimativi — približni)
Riserve matematiche	**Matematične rezerve**
1922	**L. 726,886.948,—**
1941	**L. 6.698,740.821,—**
1942	**L. 7.300,000.000,—**
Riserve patrimoniali	**Redne rezerve**
1922	**L. 83.284,555,99**
1941	**L. 469,101.813,—**
1942	**L. 500,000.000,—**
Utili netti	**Čisti dohodki**
1922	**L. 14,050.760,70**
1941	**L. 81,399.297,87**

Dal 1930 agli Assicurati sono state assegnate quali quote di partecipazione agli utili complessivamente 290,724.603 lire. Gli utili si possono riscuotere anno per anno oppure si capitalizzano in aumento al capitale assicurato.

Od l. 1930 so zavarovanci dvignili na račun soudeležbe pri dobičku skupno lir 290,724.603. Dobiček se lahko dvigne leto za letom ali pa se kapitalizira s tem, da se ga doda zavarovani glavnici.

I. N. A.

AGENZIA GENERALE LUBIANA, VIA 3 MAGGIO No 11 — tel. 25-71

GENERALNA AGENCIJA Ljubljana, Ulica 3. maja 11, tel. 25-71

Ogromna večina oglaševalcev se obrača na „JUTROV“ oglasni oddelek:

Hišo

novejšo, s komfortnimi stanovanji v centru Ljubljane ugodno proda — Pristavec Franjo, realitetna pisarna, Cesta Ariele Rea štev. 3 (bivša Gosposvetska cesta)

✝

Umrl nam je naš dobri mož, oče, stari oče, tast, brat in stric

JOŽE PRISTOV

poštni poduradnik v pokoju

v 81. letu starosti.

Pogreb bo v sredo, dne 18. novembra 1942, ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti, Rožna dolina c. V/12, na viško pokopališče

Sv. maša zadušnica bo v ponedeljek 23. novembra 1942, ob pol 8. uri v župnijski cerkvi Vič.

Ljubljana, dne 16. novembra 1942.

Žalujoči: žena, otroci in ostalo sorodstvo

✝

LASTNIŠTVO »JUTRA« in UPRAVNI ODBOR NARODNE TISKARNE d. d. sporočata žalostno vest, da je umrl gospod

Filip Omladič

glavni urednik »Domovine«

Pogreb bo v torek, 17. t. m. ob 16. uri z Žal, na pokopališče pri Sv. Križu.

Svojega vestnega in zvestega dolgoletnega sodelavca bomo trajno ohranili v hvaležnem spominu.

V Ljubljani, dne 16. novembra 1942.

✝

Nenadoma nas je za vedno zapustil moj srčno dobri mož, najin skrbni in ljubeči atek

Filip Omladič

glavni urednik „Domovine“

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v torek, 17. t. m. ob 4. uri popoldne iz kapelice sv. Marije na Žalah, na pokopališče pri Sv. Križu.

Ljubljana, dne 15. novembra 1942.

MINKA, žena;
LJUBAN in VIDOJKA, otroka

P. G. Wodehouse: 26

PODJETNI SAM

Humoristično roman

Ta podobnost je bila tolikanj živa, da je gospa Frances Hammond, njegova sestra, ki je bila mimogrede prišla na obisk, prestrašena obstala med vrati, vljudni strežajček v livreji s svetlimi gumbi, ki ji je bil odprl, pa jo je v smrtni grozi popihal.

»Za Boga, George!« je vzkliknila gospa Hammond. »Kaj se je ti je zgodilo?«

Njegovo lordstvo je mahoma obstalo, in na oglatem obličju se mu je pokazala trohica tistega, kar označujemo z besedo »olajšanje«. Od davnih dni, ko je bil še skromni gospod George Pyke, začetnik z majhno glavnico, a tem večjim častihlepjem, mu je bila sestra Frances najtrdnejša opora v vseh stiskah življenja.

Zelo mogoče je bilo torej, da bi mu tudi danes vedela svetovati v skrbeh, ki so ga morile.

»Sedi, draga Francie,« je rekel njegovo lordstvo. »Sam Bog bodi zahvaljen, da te je poslal. Prav tebe sem želel videti.«

»A kaj te je zadelo tako hudega?«

»Takoj ti povem. Se spominjaš gospoda Pynsenta, s katerim sem se seznanil na svoji zadnji poti v Ameriko?«

»Seveda se ga spominjam.«

»Nu torej. Ta gospod Pynsent je bil lastnik nekega otoka ob obali države Maine.«

»Da, pravil si mi. In ti...«

»Otoka, ki ga pokriva gosto zaraščen gozd,« je lord Tilbury nadaljeval. »Imel ga je za počitnice, da je hodil tja na lov in ribjo lov, in med mojim bivanjem onkrat luže me je povabil, naj se mu za nekaj dni pridružim na takem izletu. Teh nekaj dni je zadostovalo, da sem izprevidel velikanski poslovni pomen, ki bi ga otok utegnil dobiti.«

»Da, pravil si mi... In ti...«

»Rekel sem si,« je nadaljeval lord Tilbury, ki je imel lepo navado, da je začel vsako zgodbo pri Adamu, »sam pri sebi sem si rekel: Če pride ta otok v prave roke, bi lahko dajal ves papir, ki ga porabi založba ‚Mammoth', in bi mi tako prihranil nekaj tisoč funtov sterlingov na leto. Takoj sem se namenil, da ga kupim in zgradim na njem papirnico.«

»Da, in potem...«

»Papirnico,« je odločno ponovil njegovo lordstvo. »Naprtil sem Pynsentu ponudbo. Odbil je. Zvišal sem vsoto... Ni mi hotel dokončno odgovoriti. Nekajkrat je bil videti voljan, da proda, a zmerom se je drugi dan premislil. V zadnjem trenutku, ko sem se že odpravljal domov, pa me je prešinila sijajna misel. Večkrat sva bila govorila o njegovem nečaku, in vedel sem, koliko mu je do tega, da bi se ga iznebil in ga spravil kam pod streho...«

»In tedaj si mu ponudil, da ga vzameš s seboj in mu priskrbiš službo pri ‚Mammoth Company',« je malce nestrpno nadaljevala gospa Hammond. Ljubila in spoštovala je brata, vendar si ni mogla kaj, da mu ne bi pokazala, da je od sile dolgovezen. »Upal si, da ga s tem storiš svojega služabnika.«

»Točno!« je nadaljeval njegovo lordstvo. »Trenutek se mi je zdel kakor nalašč izbran za mojo zvijačo. Mislil sem, da bo človeško sočutje, ki pogosto izravnava ovire, tudi meni ugladilo pot. Drugič bom vedel, kako nápak je, če hoče biti človek prepameten; grenko me je izučilo! Polovica kupčij na tem svetu gre zaradi nepotrebne prebrisanosti po zlu.«

»A kaj se ti je zgodilo, George? Kaj je narobe?« je vsa v skrbeh vprašala sestra.

Lord Tilbury je spet začel hoditi po preprogi sem ter tja.

»Takoj ti povem. Dogovorila sva se, da se mladi človek z menoj vred vkrca na ‚Mauretanio', toda ko je ladja odrinila, ni bilo o njem ne duha ne sluha. Šele čez dva dni sem dobil sredi Atlantika brezžično brzojavko: ‚Žal mi je, da nisem z vami. Pridem z ‚Araminto'. Prisrčne pozdrave vsem.' To sporočilo ni imelo ne glave ne repa!«

»Ne glave ne repa,« je gospa Hammond zamišljeno ponovila. »Človek res ne ve, kaj bi z njim. Toda — evo ti razlage! Nemara je hotel reči...«

»Kaj je hotel reči, vem zdaj tudi jaz,« je s trpkim glasom rekel lord Tilbury. »Mladi človek mi je sam dal razlago uganke.«

»Torej je že prišel?«

»Da. Prišel je. S tovornim parnikom se je pripeljal.«

»Zakaj? Zakaj? Kako morem vedeti? Povedal mi je samo, da je spal snoči oblečen.«

»Spal je, ne da bi se bil slekel? Tak zakaj neki?«

»Kako naj vem?« je ponovil njegovo lordstvo in zavil oči proti nebu. »Kdo pa sem, da bi ugibal misli paglavca, ki se mi zdi popoln bebec?«

»Torej ga še nisi videl?«

»Ne. Telefoniral mi je iz neke nepremičninske pisarne v Valley Fieldsu. Menda si hoče najeti hišo, kajti prosil me je, naj sme v priporočilo navesti moje ime.«

»V Valley Fieldsu,« je ponovila gospa Hammond in zmajala z glavo. »Sam Bog si ga vedi, zakaj?«

»Nikar mi zmerom ne odpevaj s svojim večnim ‚zakaj',« jo je z razburjenim glasom poprosil lord Tilbury. »Kakor da ti nisem že stokrat rekel, da ti na vse te ‚zakaj' ne vem kaj odgovoriti... Niti pojma nimam, zakaj...«

»Čuden? Zdi se mi, da sem si naprtil nehvaležno nalogo, paziti na plešočega derviša. In če pomislim, v kakšne kolobocije bo mladi bebec še zabredel v tem času, ko bo pod mojim varuštvom, in kako me bo Pynsent zaradi njih klical na odgovor, bi si najrajši glavo razbil.«

»Nikar ne glej na stvar tako tragično, George...«

»Ne gre zato, ali gledam tragično ali ne. Za to gre, kaj poreče prijatelj Pynsent. V svojem razočaranju zaradi fanta bo gotovo prekinil pogajanja o prodaji.«

To rekši je lord Tilbury z zelo nelordskim vzklikom izdrl palce izpod pazduh in iztegnil roke proti nebu.

Slovesni molk, ki je nastal po tem nespodobnem medmetu, je zdajci prekinil zvonec hišnega telefona.

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani